

Διαχείριση Ευρωπαϊκών Εξωτερικών Συνορών

Δρ. Δρ. Τρύφωνα Χαρ. Κοροντζή

Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό/Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Επίκουρος Καθηγητής ΑΠΘ/Πολυτεχνική Σχολή/Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης (Π.Δ. 407/1980)

Email:tmkoront@otenet.gr, korontzis.tryfon@ac.eap.gr

Περίληψη: «Στόχος της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων είναι η ανάπτυξη και εφαρμογή ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, ως αναγκαίο συμπλήρωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στο εσωτερικό της Ένωσης και θεμελιώδη συνιστώσα ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Επιδιώκεται αποτελεσματική διαχείριση της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων και αντιμετώπιση των μεταναστευτικών προκλήσεων και μελλοντικών απειλών εκεί, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση της σοβαρής διασυνοριακής εγκληματικότητας και εξασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο ασφάλειας εντός της Ένωσης. Συγχρόνως, η δράση πρέπει να αναπτυχθεί με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων μέσα στην Ένωση» [Σημείο 1 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/1896 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Νοεμβρίου 2019 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624].

Λέξεις-κλειδιά: Frontex, ΕΕ, Συνθήκη Λισσαβώνας (ΣΛΕΕ), Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), LRIT, NTS, SOLAS, ISPS Code, Europol, RABITS

1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ (FRONTEX)

Στόχος της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. ήταν και είναι η ολοκληρωμένη διαχείρισή τους, ώστε να εξασφαλίζεται ομοιόμορφος και υψηλού επιπέδου έλεγχος και επιτήρηση, τα οποία αποτελούν αναγκαία συνέπεια της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στην Ε.Ε. και θεμελιώδη συστατικά χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Για το σκοπό αυτό, προβλέπεται η θέσπιση κοινών κανόνων για τις προδιαγραφές και τις διαδικασίες ελέγχου των εξωτερικών συνόρων¹.

Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία της κοινής ομάδας για τα εξωτερικά σύνορα, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου, συστήθηκε ειδικός φορέας με την κατάλληλη τεχνογνωσία, ο οποίος επιφορτίστηκε με τη βελτίωση του συντονισμού της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, υπό τη μορφή ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης².

Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2012, σ. 4-30, του ιδίου «The European policies for illegal immigration via EUROPOL and FRONTEX in Hellas», international conference, held in Athens, May 14-16, 2012, «Comparing and contrasting “Europeanization”: concepts and experiences», organized by *Institute of International Economic Relations (IIER/IDOS)*, available to the link <http://www.idec.gr/iier/new/Europeanization%20Papers%20PDF/KORONTZIS%20MAY%202012.pdf>, του ιδίου «The contribution of EUROPOL and FRONTEX in combating the phenomenon of illegal immigration in Hellas», *Review of European Studies*, Vol. 4, issue 1, March. 2012, p.p. 188-202, (doi:10.5539/res.v4n1p188).

²Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2004. Ο συγκεκριμένος Κανονισμός είναι ο ιδρυτικός για τον συγκεκριμένο Οργανισμό. Η τωρινή λειτουργία και συγκρότηση του –όπως έχει αναφερθεί και προγενέστερα (παραπομπή 121)- καθορίζεται από τις διατάξεις του ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2019/1896 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13^{ης} Νοεμβρίου 2019 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624. Περαιτέρω βλ. επίσης Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624, ΕΕ L 295 της 14.11.2019, σ. 1., παράγραφος 74 του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 2ας Απριλίου 2014, σχετικά με την ενδιάμεση επανεξέταση του προγράμματος της Στοκχόλμης, ΕΕ C 408 της 30.11.2017, σ. 8., ΤΖΙΡΙΤΗΣ Δ., Η Frontex, Ο θεσμικός ρόλος και η προσφορά της στον «Ενιαίο Χώρο Ασφάλειας» της ΕΕ- Το έργο της στην Ελλάδα, σ. 298 κε, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΠΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη, 2015,

¹ Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τρ.. «Επιτήρηση Ελληνικών θαλασσίων συνόρων και παράνομη διακίνηση μεταναστών. Ευρωπαϊκή πολιτική, Frontex και ο θεσμικός ρόλος του Λιμενικού Σώματος», Διοικητική Ενημέρωση (τριμηνιαία επιθεώρηση διοικητικής επιστήμης), τ.63, Οκτώβριος-

Για την εκπλήρωση της αποστολής του, και κατά το βαθμό που απαιτείται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, ο οργανισμός μπορεί να συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή, τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών και διεθνείς οργανισμούς που είναι αρμόδιοι για θέματα που αναφέρονταν στον προαναφερόμενο κανονισμό, στο πλαίσιο συμφωνιών συνεργασίας που συνάπτονται με τους οργανισμούς αυτούς, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της συνθήκης. Ο οργανισμός θα πρέπει να διευκολύνει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στο πλαίσιο της πολιτικής εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εδρεύει στη Βαρσοβία (Πολωνία)³ και τα κύρια καθήκοντα του ήταν και είναι επιχειρησιακά⁴.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα στελέχη των ομάδων [Rabit Border International Teams] RABITs⁵ δύνανται να οπλοφορούν, να προβαίνουν σε συλλήψεις κ.λπ. παρουσία στελεχών διωκτικών Ελληνικών αρχών, σε αντίθεση με τα στελέχη της Europol που δεν έχουν καμία εκτελεστική αρμοδιότητα⁶. Ειδικότερα ο οργανισμός ασκούσε τα ακόλουθα καθήκοντα:

α) συντόνιζε την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων,

β) επικουρούσε τα κράτη μέλη στην εκπαίδευση των εθνικών συνοριακών φυλάκων, μεταξύ άλλων με την καθιέρωση κοινών προδιαγραφών εκπαίδευσης,

γ) πραγματοποιούσε αναλύσεις κινδύνου,

δ) παρακολουθούσε τις εξελίξεις των ερευνών σχετικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων,

ε) επικουρούσε τα κράτη μέλη σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα,

στ) παρείχε στα κράτη μέλη την αναγκαία στήριξη για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού,

ζ) αποστολή ομάδων ταχείας επέμβασης στα ΚΜ [(RABIT)] σε σχέση με τον Καν. (ΕΚ) 863/2007, Καν. (ΕΕ) 1168/2011⁷ [βλέπε κατωτέρω σχεδιάγραμμα 1].

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι από την αρχή σύστασης του Frontex μέχρι την έκδοση του Καν.(ΕΕ) 2019/1896 ο Οργανισμός είχε αναλάβει μια σειρά από σημαντικές δράσεις και πρωτοβουλίες όπως:

Α.-Η πραγματοποίηση κοινών ευρωπαϊκών δραστηριοτήτων στα θαλάσσια σύνορα. Β.-Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου περιπολιών⁸.

Γ.-Η δημιουργία ενός κεντρικού μητρώου του διαθέσιμου εξοπλισμού. Δ.-Ανάπτυξη της ομάδας ταχείας επέμβασης στα σύνορα.

•Εκπαίδευση των συνοριοφυλάκων - διατήρηση κοινών προδιαγραφών εκπαίδευσης⁹.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

κράτους μέλους υποδοχής και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του».

⁷ Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΙΣ Τρ., ό.π., «The contribution of EUROPOL and FRONTEX in combating the phenomenon of illegal immigration in Hellas».

⁸ Από την έναρξη λειτουργίας του την 1η Μαΐου 2005, έχει βοηθήσει επιτυχώς τα κράτη μέλη κατά την υλοποίηση των επιχειρησιακών πυλών της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων με κοινές επιχειρήσεις και ταχείες επεμβάσεις στα σύνορα, αναλύσεις κινδύνου, ανταλλαγή πληροφοριών, διασύνδεση με τρίτες χώρες και επιστροφές.

⁹ Βλ. Martin Deleixhe & Denis Duez, The new European border and coast guard agency: pooling sovereignty or giving it up? Journal of European Integration, Volume 41, 2019 - Issue 7.

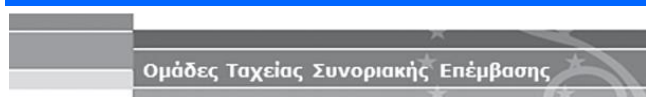
Helena Ekelund, The Establishment of FRONTEX: A New Institutional Approach, Journal of European Integration, Volume 36, 2014 - Issue 2, Sarah Léonard, EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices European Security, Volume 19, 2010 - Issue 2 και Johannes Pollak & Peter Slominski, Experimentalist but not Accountable Governance? The Role of Frontex in Managing the EU's External Borders West European Politics, Volume 32, 2009 - Issue 5.

³ Βλ. Απόφαση Συμβουλίου 2005/358 (26/4/2005).

⁴ Βλ. Καν. (ΕΚ) 2007/2004 της 26ης Οκτωβρίου 2004, Καν. (ΕΚ) 863/2007 της 11 Ιουλίου 2007 και του Καν. (ΕΕ) 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011.

⁵ Βλ. European Commission, FRONTEX and RABITS: the European Union is stepping up its operational efforts combating illegal immigration, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ME_MO_07_142, Frontex and the Rabit Operation at the Greek -Turkish border, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ME_MO_11_130, Frontex, Frontex launches rapid border intervention on Greek land border διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h>.

⁶ Ειδικότερα στο άρθρο 5 παρ. 6 του Καν. (ΕΚ) 863/2007 ορίζεται ότι: «Τα μέλη των ομάδων, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, δύνανται να κάνουν χρήση βίας, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιακών όπλων, πυρομαχικών και εξοπλισμού, κατόπιν εγκρίσεως του κράτους μέλους καταγωγής και του κράτους μέλους υποδοχής, παρουσία συνοριοφυλάκων του

Στόχος της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων είναι η ανάπτυξη και εφαρμογή ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, ως αναγκαίο συμπλήρωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στο εσωτερικό της Ένωσης και θεμελιώδη συνιστώσα ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Επιδιώκεται αποτελεσματική διαχείριση της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων και αντιμετώπιση των μεταναστευτικών προκλήσεων και μελλοντικών απειλών εκεί, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση της σοβαρής διασυνοριακής εγκληματικότητας και εξασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο ασφάλειας εντός της Ένωσης. Συγχρόνως, η δράση πρέπει να αναπτυχθεί με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων μέσα στην Ένωση¹⁰.

¹⁰ Βλ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur) και «Έρευνα και διάσωση. Ρυθμιστικό πλαίσιο και προβλήματα εφαρμογής στο Αιγαίο και τη νοτιοανατολική Μεσόγειο», σ.351, εκδ. BOOKSTARS, Αθήνα, 2017, ISBN: 978-960-571-275-4, σ. 215-220, Frontex carrers, Eyropean Border and Coast guard Standing Corps, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://frontex.europa.eu/careers/standing-corps/about/> και επιπρόσθετα τα άρθρα του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2016 54,55,56,57,58,61,82 που αναφέρεται στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των μελών των ομάδων. Σημειώνεται ότι βάσει των παραγρ. 2,3,4 του εν λόγω άρθρου «2.Η εκτέλεση καθηκόντων και η άσκηση των εξουσιών από μέλη των ομάδων, ιδίως εκείνων που απαιτούν εκτελεστικές εξουσίες, υπόκεινται στην άδεια του κράτους μέλους υποδοχής στην επικράτειά του, καθώς και στο εφαρμοστέο ενωσιακό, εθνικό ή διεθνές δίκαιο, και ιδίως στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 656/2014, όπως περιγράφεται στο επιχειρησιακό σχέδιο του άρθρου 38.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων και την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, τα μέλη των ομάδων διασφαλίζουν τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συμμορφώνονται με τη νομοθεσία της Ένωσης και το

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (EBCGA), κοινώς Frontex, και τα καθήκοντά του διευρύνθηκαν με πλήρη συνέχεια δραστηριοτήτων και διαδικασιών. Οι βασικοί ρόλοι του Οργανισμού είναι [βλέπε κατωτέρω ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 αναφορικά με τη δομή του Frontex]:

- η καθιέρωση μιας επιχειρησιακής και τεχνικής στρατηγικής στο πλαίσιο εφαρμογής του κύκλου πολυετούς στρατηγικής πολιτικής για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων,
- ο αποτελεσματικός έλεγχος στα εξωτερικά σύνορα, η διενέργεια αναλύσεων κινδύνου και αξιολογήσεων τρωτότητας¹¹,

διεθνές δίκαιο και το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 95 παράγραφος 1 όσον αφορά το μόνιμο και λοιπό προσωπικό, τα μέλη των ομάδων δύνανται να εκτελούν καθήκοντα και να ασκούν αρμοδιότητες μόνον υπό τις εντολές και, κατά γενικό κανόνα, με την παρουσία συνοριοφυλάκων ή προσωπικού του κράτους μέλους υποδοχής που εκτελεί καθήκοντα σχετικά με την επιστροφή. Το κράτος μέλος υποδοχής δύναται να εξουσιοδοτεί τα μέλη των ομάδων να ενεργούν εξ ονόματός του».

Στην παραγρ. 7 ορίζεται ότι «η δυνατότητα κατοχής και χρήσης υπηρεσιακών όπλων, πυρομαχικών και εξοπλισμού υπόκεινται στην εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής.

Η δυνατότητα κατοχής και χρήσης υπηρεσιακών όπλων, πυρομαχικών και εξοπλισμού από το μόνιμο προσωπικό του Οργανισμού που έχει αποσταλεί ως μέλη της μονάδας υπόκεινται στο πλαίσιο και τους λεπτομερείς κανόνες που ορίζονται στο παρόν άρθρο και στο παράρτημα V.

Για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας παραγράφου, ο εκτελεστικός διευθυντής μπορεί να δίνει το δικαίωμα σε μέλη του μόνιμου προσωπικού να φέρουν και να χρησιμοποιούν όπλο σύμφωνα με τους κανόνες που θεσπίζονται από το διοικητικό συμβούλιο, κατά το άρθρο 55 παράγραφος 5 στοιχείο β)» και στην παραγρ. 9 Υπηρεσιακά όπλα, πυρομαχικά και εξοπλισμός είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται στα πλαίσια νόμιμης αυτοάμυνας, νόμιμης άμυνας των μελών των ομάδων ή τρίτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής και στο πλαίσιο των σχετικών αρχών του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και του Χάρτη», Jorrit Rijpma & Mathias Vermeulen, EUROSUR: saving lives or building borders?European Security, Volume 24, 2015 - Issue 3.

¹¹ Βλ. Regine Paul, Harmonisation by risk analysis? Frontex and the risk-based governance of European border control Journal of European Integration, Volume 39, 2017 - Issue 6 και Satoko Horii, The effect of Frontex's risk analysis on the European border controls, European Politics and Society, Volume 17, 2016 - Issue 2.

- Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015 και οι σχετικές διαπραγματεύσεις διεξήχθησαν χωρίς χρονοτριβή στη διάρκεια του 2016. Ο επακόλουθος κανονισμός (ΕΕ) 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου τέθηκε σε ισχύ στις 6 Οκτωβρίου 2016.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΜ ΤΗΣ ΕΕ

Διαδρομές Παράνομης Μετανάστευσης προς και δια μέσου των ΚΜ της Ε

Ωστόσο, το πλαίσιο της Ένωσης στους τομείς του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, της επιστροφής, της καταπολέμησης του διασυνοριακού εγκλήματος, και του ασύλου, εξακολουθούσε να χρειάζεται βελτίωση. Προς τον σκοπό αυτό και για να ενισχυθούν οι υφιστάμενες και μελλοντικές επιχειρησιακές προσπάθειες, η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή έπρεπε να μεταρρυθμιστεί μέσω της παροχής ισχυρότερης εντολής στον Οργανισμό και ιδίως, της εξασφάλισης των αναγκαίων ικανοτήτων με τη μορφή ενός μόνιμου σώματος Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής [το «μόνιμο σώμα» (Standing Corps)]¹³.

¹³ Βλ. European Commission, FRONTEX and RABITS: the European Union is stepping up its operational efforts combating illegal immigration, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ME_MO_07_142, Frontex and the Rabbit Operation at the Greek –Turkish border, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ME_MO_11_130, Frontex, Frontex launches rapid border intervention on Greek land border διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h>.

Το μόνιμο σώμα θα πρέπει σταδιακά μεν αλλά σύντομα να φτάσει στον στρατηγικό στόχο επιχειρησιακού προσωπικού 10.000 ατόμων, κατά το παράρτημα Ι του Καν. 1896/2019 με εκτελεστικές αρμοδιότητες, κατά περίπτωση, για την αποτελεσματική επιτόπου στήριξη των κρατών μελών στην

www.imjst.org

Στα συμπεράσματά του της 28ης Ιουνίου 2018, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την περαιτέρω ενίσχυση του υποστηρικτικού ρόλου του Οργανισμού, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της συνεργασίας του με τρίτες χώρες, μέσω αύξησης των πόρων και ενίσχυσης της εντολής του, με στόχο τον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων και την ουσιαστική επίσπευση της επιστροφής των παράτυπων μεταναστών.

Η Ευρωπαϊκή Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων, που βασίζεται στο μοντέλο ελέγχου πρόσβασης τεσσάρων επιπέδων, περιλαμβάνει τα μέτρα σε τρίτες χώρες, όπως τα προβλεπόμενα στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής θεωρήσεων, τα μέτρα με γειτονικές τρίτες χώρες, τα μέτρα ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, τις αναλύσεις κινδύνου, τα μέτρα εντός του χώρου Σένγκεν και την επιστροφή.

Ο Οργανισμός θα πρέπει να πραγματοποιεί τόσο γενικές όσο και ειδικές αναλύσεις κινδύνων με βάση ένα κοινό μοντέλο ολοκληρωμένης ανάλυσης κινδύνου που θα ακολουθείται και από τον ίδιο τον Οργανισμό και από τα κράτη μέλη. Ο Οργανισμός θα πρέπει, επίσης, με βάση τις πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη, να παρέχει επαρκείς πληροφορίες για όλες τις πτυχές της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, και ειδικότερα τον έλεγχο συνόρων, την επιστροφή, τις απαγορευμένες δευτερογενείς μετακινήσεις υπηκόων τρίτων χωρών εντός της Ένωσης από την άποψη των τάσεων, του όγκου και των οδών, την πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος και της παράνομης διέλευσης των συνόρων, της εμπορίας ανθρώπων, της σωματεμπορίας, της τρομοκρατίας και των απειλών υβριδικού χαρακτήρα, καθώς και της κατάστασης στις αντίστοιχες τρίτες χώρες, ώστε να καταστεί δυνατή η λήψη κατάλληλων μέτρων ή η αντιμετώπιση απειλών και κινδύνων, και να βελτιωθεί η ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων.

Κατά τη δράση του στα εξωτερικά σύνορα, ο Οργανισμός θα πρέπει να συνεισφέρει στην πρόληψη και ανίχνευση διασυνοριακών εγκλημάτων, όπως είναι η διακίνηση μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων και σωματεμπορία, και η τρομοκρατία, όποτε είναι σκόπιμο να αναλάβει δράση και όποτε έχει λάβει χρήσιμες πληροφορίες μέσω των δραστηριοτήτων του. Συντονίζεται με την Ευρώπη, ως οργανισμό αρμόδιο να στηρίζει και να ενισχύει τις ενέργειες και τη συνεργασία των κρατών μελών στην πρόληψη και

καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκληματικότητας που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η διασυνοριακή διάσταση χαρακτηρίζεται από εγκλήματα άμεσα σχετιζόμενα με τις παράνομες διελεύσεις των εξωτερικών συνόρων, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων και σωματεμπορίας ή της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Σύμφωνα με την οδηγία 2002/90/ΕΚ¹⁴ του Συμβουλίου τα κράτη μέλη δύνανται να μην επιβάλλουν κυρώσεις όταν σκοπός των πράξεων αυτών είναι η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε μετανάστες.

Η αξιολόγηση τρωτότητας και ο μηχανισμός αξιολόγησης Σένγκεν¹⁵ που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 του Συμβουλίου¹⁶ είναι δύο συμπληρωματικοί μηχανισμοί για την εξασφάλιση του ενωσιακού ελέγχου ποιότητας όσον αφορά την ομαλή λειτουργία του χώρου Σένγκεν και τη διασφάλιση της συνεχούς ετοιμότητας σε επίπεδο Ένωσης και σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων στα εξωτερικά σύνορα. Μολονότι ο μηχανισμός αξιολόγησης Σένγκεν αποτελεί την κύρια μέθοδο για την αξιολόγηση της εφαρμογής και τήρησης της ενωσιακής νομοθεσίας στα κράτη μέλη, οι συνέργειες μεταξύ της αξιολόγησης τρωτότητας και του μηχανισμού αξιολόγησης Σένγκεν θα πρέπει να μεγιστοποιηθούν ώστε να σχηματίζεται μια βελτιωμένη εικόνα της κατάστασης όσον αφορά τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν, να αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η αλληλοεπικάλυψη των ενεργειών από πλευράς κρατών μελών, και να διασφαλίζεται μια καλύτερα συντονισμένη χρήση των ενωσιακών χρηματοδοτικών μέσων που στηρίζουν τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Χρειάζεται έτσι μια τακτική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του Οργανισμού και της Επιτροπής όσον αφορά τα αποτελέσματα αμφοτέρων των μηχανισμών.

Όταν ένα κράτος μέλος, σε συγκεκριμένες περιοχές των εξωτερικών συνόρων του, αντιμετωπίζει συγκεκριμένα και δυσανάλογα μεγάλα μεταναστευτικά προβλήματα με μεγάλες εισροές μεικτών

προστασία των εξωτερικών συνόρων, καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και ουσιαστική επίσπευση της αποτελεσματικής και βιώσιμης επιστροφής των παράτυπων μεταναστών. Επιχειρησιακό προσωπικό 10.000 ατόμων είναι η μέγιστη διαθέσιμη ικανότητα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των υφιστάμενων και μελλοντικών αναγκών των επιχειρήσεων, στην Ένωση και σε τρίτες χώρες, που αφορούν σύνορα και επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας ταχείας αντιμετώπισης μελλοντικών κρίσεων.

¹⁴ ΟΔΗΓΙΑ 2002/90/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2002 για τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής (L 328).

¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 656/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, περί κανόνων επιτηρήσεως των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (L 189).

¹⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση ενός μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης για την επαλήθευση της εφαρμογής του κεκτημένου του Σένγκεν και την κατάρτιση της απόφασης της εκτελεστικής επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 1998 σχετικά με τη σύσταση της μόνιμης επιτροπής για την αξιολόγηση και την εφαρμογή της σύμβασης Σένγκεν (L 295).

μεταναστευτικών κυμάτων, θα πρέπει να μπορεί να βασιστεί σε τεχνικές και επιχειρησιακές ενισχύσεις. Οι ενισχύσεις θα πρέπει να παρέχονται στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης από ομάδες στήριξης της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών αποτελούμενες από επιχειρησιακό προσωπικό προερχόμενο από το μόνιμο σώμα και από εμπειρογνώμονες από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO)¹⁷, την Ευρωπαϊκή και άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης και τα ΚΜ. Η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει τον αναγκαίο συντονισμό της αξιολόγησης των αναγκών που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη. Ο Οργανισμός επικουρεί την Επιτροπή στον επιτόπου συντονισμό των διαφόρων οργανισμών. Η Επιτροπή θα πρέπει, σε συνεργασία με το κράτος μέλος υποδοχής και άλλους συναφείς οργανισμούς της Ένωσης, να καθορίζει τις λεπτομέρειες της συνεργασίας στην περιοχή των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης. Η Επιτροπή οργανώνει τη συνεργασία των αρμοδίων οργανισμών στο πλαίσιο των αντίστοιχων εντολών τους και αναλαμβάνει τον συντονισμό των δραστηριοτήτων των ομάδων στήριξης της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.

Όταν ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων καθίσταται αναποτελεσματικός σε τέτοιο βαθμό που να απειλεί να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν, είτε διότι κράτος μέλος δεν λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα σύμφωνα με την αξιολόγηση τρωτότητας ή διότι κράτος μέλος που αντιμετωπίζει συγκεκριμένα και δυσανάλογα μεγάλα προβλήματα στα εξωτερικά σύνορα δεν έχει αιτηθεί επαρκή υποστήριξη από τον Οργανισμό ή δεν υλοποιεί την υποστήριξη αυτή, τότε θα πρέπει να παρέχεται ενιαία, ταχεία και αποτελεσματική αντίδραση σε επίπεδο Ένωσης. Για τον μετριασμό των κινδύνων αυτών και για να εξασφαλισθεί καλύτερος συντονισμός σε επίπεδο Ένωσης, η Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει στο Συμβούλιο μια απόφαση που θα προσδιορίσει τα μέτρα τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν από τον Οργανισμό και να απαιτήσει από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να συνεργαστεί με τον Οργανισμό για την εφαρμογή των μέτρων αυτών.

Η εκτελεστική αρμοδιότητα για την έκδοση μιας τέτοιας απόφασης πρέπει να ανατίθεται στο Συμβούλιο, λόγω του πιθανόν πολιτικά ευαίσθητου χαρακτήρα των μέτρων που θα αποφασισθούν, που ενδεχομένως άπτονται εθνικών εκτελεστικών εξουσιών και εξουσιών επιβολής του νόμου. Ο Οργανισμός θα πρέπει στη συνέχεια να καθορίσει τις ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν για την πρακτική εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται στην απόφαση του Συμβουλίου. Ο Οργανισμός θα πρέπει να καταρτίσει ένα σχέδιο επιχειρήσεων μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος θα πρέπει να διευκολύνει την εκτέλεση της απόφασης του

Συμβουλίου και του σχεδίου επιχειρήσεων τηρώντας μεταξύ άλλων τις υποχρεώσεις του που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό. Αν ένα κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί εντός 30 ημερών με την εν λόγω απόφαση του Συμβουλίου και δεν συνεργαστεί με τον Οργανισμό για την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπει η εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να κινήσει την ειδική διαδικασία του άρθρου 29 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 για την αντιμετώπιση έκτακτων περιπτώσεων που θέτουν σε κίνδυνο την όλη λειτουργία του χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα του χώρου.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω εκδόθηκε ο Κανονισμός 1896/2019¹⁸. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 1896/2019 ιδρύθηκε Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή για τη διασφάλιση της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των

¹⁸ Στα αξιοσημείωτα του οργανισμού είναι ότι σύμφωνα με το άρθρο 117 σχετικά με την καταπολέμηση της απάτης:

[«Για την καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων, εφαρμόζονται χωρίς κανένα περιορισμό οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013. Ο Οργανισμός προσχωρεί στη διοργανική συμφωνία της 25ης Μαΐου 1999 σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), και εκδίδει, χωρίς καθυστέρηση, τις κατάλληλες διατάξεις που ισχύουν για όλους τους εργαζομένους του Οργανισμού, χρησιμοποιώντας το πρότυπο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα της συμφωνίας αυτής. Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει αρμοδιότητα ελέγχου βάσει παραστατικών και επιτόπιων ελέγχων, η οποία ασκείται σε όλους τους δικαιούχους, εργολάβους και υπεργολάβους που έλαβαν ενωσιακά κονδύλια από τον οργανισμό.

Η OLAF μπορεί να διενεργεί διοικητικές έρευνες, καθώς και επιτόπιους ελέγχους και επιθεωρήσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις και τις διαδικασίες που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 και στον κανονισμό (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου (48) με σκοπό να διαπιστωθεί αν υπάρχει απάτη, διαφθορά ή άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης σχετικά με συμφωνία επιχορήγησης ή απόφαση επιχορήγησης ή σύμβαση χρηματοδοτούμενη από τον οργανισμό.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να διερευνά και να ασκεί δίωξη σε υποθέσεις απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως προβλέπεται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371.

Με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 έως 4, οι συμφωνίες συνεργασίας με τρίτες χώρες και με διεθνείς Οργανισμούς, οι συμβάσεις επιχορήγησης, οι αποφάσεις επιχορήγησης και οι συμβάσεις του Οργανισμού περιέχουν διατάξεις οι οποίες εξουσιοδοτούν ρητά το Ελεγκτικό Συνέδριο, την OLAF και την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να διεξάγουν τους εν λόγω λογιστικούς ελέγχους και έρευνες, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. »].

¹⁷ Βλ. <https://www.easo.europa.eu/>.

εξωτερικών συνόρων¹⁹ με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση αυτών, με πλήρη συμμόρφωση προς τα

¹⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 3 η ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων συνίσταται στα εξής:

1.-έλεγχος συνόρων, που περιλαμβάνει μέτρα για τη διευκόλυνση της νόμιμης διέλευσης των συνόρων και, κατά περίπτωση, μέτρα σχετιζόμενα με την πρόληψη και τον εντοπισμό του διασυνοριακού εγκλήματος στα εξωτερικά σύνορα, ιδιαίτερα την παράνομη διακίνηση μεταναστών, την εμπορία ανθρώπων και σωματεμπορία, και την τρομοκρατία, μηχανισμούς και διαδικασίες για την ταυτοποίηση εύλωτων ατόμων και ασυνόδευτων ανηλίκων και σχετιζόμενα με την ταυτοποίηση προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας ή επιθυμούν να υποβάλουν σχετική αίτηση, την παροχή πληροφοριών στα εν λόγω πρόσωπα, και την παραπομπή των εν λόγω προσώπων,

2.-επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης ατόμων που κινδυνεύουν στη θάλασσα οι οποίες δρομολογούνται και εκτελούνται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 656/2014 και το διεθνές δίκαιο, πραγματοποιούμενες σε περιστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν στη διάρκεια επιχειρήσεων επιτήρησης συνόρων στη θάλασσα,

3.-ανάλυση των κινδύνων για την εσωτερική ασφάλεια και ανάλυση των απειλών που μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία ή την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων,

4.-ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία στα πεδία που καλύπτει ο παρών κανονισμός, καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, συμπεριλαμβανομένης της συντονιζόμενης από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής υποστήριξης,

5.- διυπηρεσιακή συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι σε κάθε κράτος μέλος υπεύθυνες για τον έλεγχο των συνόρων ή για άλλα καθήκοντα που εκτελούνται στα σύνορα, καθώς και μεταξύ των αρχών που είναι σε κάθε κράτος μέλος υπεύθυνες για την επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής ανταλλαγής πληροφοριών μέσω υφιστάμενων μέσων ανταλλαγής πληροφοριών, και, ενδεχομένως συνεργασία με εθνικούς φορείς υπεύθυνους για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων,

6.-συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης στα πεδία που καλύπτει ο παρών κανονισμός, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής ανταλλαγής πληροφοριών,

7.-συνεργασία με τρίτες χώρες σε πεδία που καλύπτει ο παρών κανονισμός, με ιδιαίτερη έμφαση στις γειτονικές χώρες και σε όσες τρίτες χώρες έχουν χαρακτηριστεί μέσω ανάλυσης κινδύνου ως χώρες προέλευσης και/ή διέλευσης της παράνομης μετανάστευσης,

8.-τεχνικά και επιχειρησιακά μέτρα εντός του Χώρου Σένγκεν τα οποία σχετίζονται με τον έλεγχο των συνόρων

θεμελιώδη δικαιώματα, και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της ενωσιακής πολιτικής σε θέματα επιστροφής.

Με τον κανονισμό αυτό αντιμετωπίζονται μεταναστευτικές προκλήσεις και τις εν δυνάμει μελλοντικές προκλήσεις και απειλές στα εξωτερικά σύνορα [βλ. κατωτέρω σχεδιάγραμμα 4 αναφορικά με τις θαλάσσιες κοινές επιχειρήσεις που έχει πραγματοποιήσει ο Frontex]. Διασφαλίζεται η επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου εσωτερικής ασφάλειας εντός της Ένωσης, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, και παράλληλη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων μέσα στην Ένωση. Επίσης συμβάλλει στον εντοπισμό, την πρόληψη και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος στα εξωτερικά σύνορα.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΚΟΙΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙ Ο FRONTEX

Τα καθήκοντα του οργανισμού καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 10²⁰.

και έχουν σχεδιαστεί για την καλύτερη αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και την καλύτερη καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος,

9.-επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους κράτος μέλος έχει εκδώσει απόφαση επιστροφής,

10.-χρήση προηγμένης τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλης κλίμακας συστημάτων πληροφοριών,

11.-μηχανισμό ελέγχου ποιότητας, ειδικότερα τον μηχανισμό αξιολόγησης Σένγκεν, την αξιολόγηση τρωτότητας και ενδεχομένως εθνικούς μηχανισμούς, με σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα, η εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και η έρευνα και καινοτομία, είναι πρωταρχικά στοιχεία κατά την εφαρμογή της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων.

²⁰ Συνοπτικά μεταξύ των κύριων καθηκόντων του είναι η παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών και διενέργεια

Σημειώνεται ότι στο άρθρο 82 του κανονισμού σημειώνονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των μελών των ομάδων²¹ και ειδικότερα τα μέλη των ομάδων που αποστέλλονται από το μόνιμο σώμα της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για να εκτελούν τα καθήκοντα και να ασκούν τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για τον έλεγχο των συνόρων και την επιστροφή, καθώς και τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 656/2014²² και (ΕΕ) 2016/399²³ και της οδηγίας 2008/115/ΕΚ²⁴,

αναλύσεων κινδύνων όσον αφορά όλες τις πτυχές που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, παρακολούθηση των επιχειρησιακών αναγκών των κρατών μελών που συνδέονται με την εκτέλεση της επιστροφής, μεταξύ άλλων και μέσω της συλλογής επιχειρησιακών δεδομένων, διενέργεια αξιολόγησης τρωτότητας, συμπεριλαμβανομένων αξιολογήσεων της ικανότητας και ετοιμότητας των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν απειλές και προβλήματα στα εξωτερικά σύνορα, παρακολούθηση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων μέσω αξιωματικών συνδέσμων του Οργανισμού στα κράτη μέλη, παρακολούθηση συμμόρφωσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δραστηριότητές του στα εξωτερικά σύνορα και τις επιχειρήσεις επιστροφής, υποστήριξη της ανάπτυξης και λειτουργίας του EUROSUR, παροχή βοήθειας προς τα κράτη μέλη σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά τους σύνορα μέσω συντονισμού και οργάνωσης κοινών επιχειρήσεων κλπ.

²¹ Τα μέλη των ομάδων σύμφωνα με το άρθρο 84 φέρουν ποινική ευθύνη ενώ σε ότι αφορά την ποινική ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 85 και με την επιφύλαξη του άρθρου 95, κατά τη διάρκεια κοινής επιχείρησης, πιλοτικού σχεδίου, αποστολής ομάδας στήριξης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, ταχείας επέμβασης στα σύνορα, επιχείρησης επιστροφής ή επέμβασης επιστροφής, τα μέλη των ομάδων, συμπεριλαμβανομένου του μόνιμου προσωπικού του Οργανισμού, εξομοιώνονται, εντός της επικράτειας του κράτους μέλους υποδοχής, προς τους υπαλλήλους τους κράτους μέλους υποδοχής όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις των οποίων τυχόν υπήρξαν θύματα ή τις οποίες τυχόν διέπραξαν.

²² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 656/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 15ης Μαΐου 2014, περί κανόνων επιτηρήσεως των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²³ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν).

²⁴ ΟΔΗΓΙΑ 2008/115/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και

ενώ η εκτέλεση καθηκόντων και η άσκηση των εξουσιών από μέλη των ομάδων, ιδίως εκείνων που απαιτούν εκτελεστικές εξουσίες, υπόκεινται στην άδεια του κράτους μέλους υποδοχής στην επικράτειά του, καθώς και στο εφαρμοστέο ενωσιακό, εθνικό ή διεθνές δίκαιο, και ιδίως στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 656/2014²⁵.

Συνοψίζοντας το έργο του συγκεκριμένου οργανισμού εστιάζεται στα ακόλουθα:

- **συντονισμός**, ήτοι συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των ΚΜ που ενισχύει την ασφάλεια των συνόρων,

- **ανάλυση κινδύνου**, που σημαίνει αξιολόγηση των κινδύνων, η οποία βασίζεται στην κατάσταση που επικρατεί στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις γεωπολιτικές εξελίξεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την κατάσταση στα σύνορα, τη σύγκριση και ανάλυση των δεδομένων από τα ΚΜ, λοιπούς φορείς της ΕΕ αλλά και κάνοντας χρήση ανοικτών πηγών όπως το διαδίκτυο, τύπος κλπ.

Η ανάλυση αποσκοπεί να προβλέψει τις μελλοντικές ροές παράνομης μετανάστευσης καθώς και τους τρόπους δράσης του οργανωμένου εγκλήματος ώστε να υπάρξει η δυνατότητα αντιμετώπισης τους μελλοντικά.

- **συνδρομή και υποστήριξη στα ΚΜ**, με μέσα και πόρους, με εκπαίδευση στελεχών στη φύλαξη θαλασσίων και χερσαίων συνόρων καθώς και την πραγματοποίηση θαλασσίων και χερσαίων επιχειρήσεων,

- **παρακολούθηση της τεχνολογίας και των αντίστοιχων ερευνών** που αναφέρεται σε σημεία εισόδου όπως λιμάνια, αεροδρόμια κλπ καθώς και στην επιτήρηση των θαλασσίων συνόρων ώστε ακολούθως ο Οργανισμός να ενημερώσει τις αρμόδιες Αρχές των ΚΜ της ΕΕ²⁶. Ο Frontex συγκεντρώνει πληροφορίες που σχετίζονται με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΚΜ κατά τη διαχείριση των συνόρων και ακολούθως προωθεί τις πληροφορίες

διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρانونώς διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

²⁵ Βλ. άρθρο 38 του Κανονισμού.

²⁶ Στην επιτήρηση των θαλασσίων συνόρων υφίστανται διάφορα συστήματα όπως το VTS (Vessel Trafficking System), το AIS (Automatic Identification System). Είναι ολοκληρωμένα συστήματα ελέγχου θαλάσσιας κυκλοφορίας τα οποία αποτελούνται από ραντάρ, κάμερες, σταθμούς βάσης, ναυτικές επικοινωνίες κλπ. Μεταδίδουν εικόνα αναφορικά με θαλάσσια κυκλοφορία σε πραγματικό χρόνο και συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση θεμάτων έρευνας και διάσωσης, αποτροπής θαλασσίων ατυχημάτων, αντιμετώπισης ρυπάνσεων κλπ. Παράλληλα αξιοποιούνται και στον έλεγχο των θαλασσίων συνόρων επιτηρώντας θαλάσσιες περιοχές. Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τρ., ο.π., «Έρευνα και διάσωση. Ρυθμιστικό πλαίσιο και προβλήματα εφαρμογής στο Αιγαίο και τη νοτιοανατολική Μεσόγειο», σ. 209-214.

αυτές σε ειδικό επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό για περαιτέρω αξιολόγηση-ανάπτυξη. Παράλληλα παρακολουθεί έρευνες που πραγματοποιούνται στον τομέα ασφάλειας και αναλόγως ενημερώνει τις αρμόδιες Αρχές των ΚΜ.

Σε ότι αφορά τις θαλάσσιες κοινές επιχειρήσεις²⁷ αυτές πραγματοποιούνται βάσει αναλύσεων κινδύνου που έχει πραγματοποιήσει ο Frontex, ή βάσει πραγματικών κινδύνων που υφίστανται στα σύνορα της ΕΕ²⁸. Κάθε επιχείρηση καθορίζει το στόχο, την επιχειρησιακή περιοχή και τους πόρους (ανθρώπινους και τεχνικούς) που θα συμμετάσχουν. Πολλές από τις επιχειρήσεις χρηματοδοτούνται από τον Frontex.

Η διάθεση πόρων και δυνάμεων πραγματοποιείται είτε μέσω των Ομάδων Ταχείας Συνοριακής Επέμβασης (RABITS)²⁹ που αποτελούνται από το διατιθέμενο προσωπικό που διαθέτουν τα ΚΜ, και από τον διαθέσιμο εξοπλισμό (Centralized Records of Available Technical Equipment-CRATE) που είναι η πληροφοριακή βάση με τον τεχνικό εξοπλισμό που διαθέτουν τα ΚΜ,

- **παροχή βοήθειας** στα ΚΜ σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα, λόγω γεγονότων που απαιτούν ταχεία αντίδραση-επέμβαση, βάσει σχεδιασμού (βλ. πρόσφατα συνδρομή στην Ελλάδα στην μεταναστευτική πίεση που ασκήθηκε στη συνοριακή γραμμή Ελλάδας –Τουρκίας στον Έβρο)³⁰.

²⁷ Οι κοινές επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκαν ή και πραγματοποιούνται είναι οι εξής:

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ: Πραγματοποιείται στην Ελλάδα και μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί ως μόνιμη επιχείρηση. Ξεκίνησε από τον Έβρο το 2011 ως συνέχεια της ανάπτυξης των μονάδων RABITs και συνεχίζεται ως σήμερα.

ΑΙΝΕΙΑΣ: Πραγματοποιήθηκε στην Ιταλία (περιοχές Pulgia, Clabria) λόγω των μεταναστευτικών πιέσεων λόγω της Αραβικής Άνοιξης.

ΕΡΜΗΣ: Πραγματοποιείται στο νησάκι Λαμπεντούζα κοντά στις ακτές της Αφρικής. Στο εν λόγω σημείο υπάρχει γενικότερα πίεση λόγω των μεταναστευτικών ροών.

NEPTUNE: Πραγματοποιήθηκε στη Σλοβενία, Ουγγαρία, Ρουμανία για αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης μέσω της Βαλκανικής οδού.

Βλ. περαιτέρω για άλλες επιχειρήσεις του Frontex, Main Operations, διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://frontex.europa.eu/we-support/main-operations/operation-poseidon-greece/>.

²⁸ Βλ. Jasmine Coppens, 'Migrants in the Mediterranean: Do's and Don'ts in Maritime Interdiction, Ocean Development & International Law, Volume 43, 2012 - Issue 4.

²⁹ Βλ. παραπομπή ό.π. 196.

³⁰ Βλ. ΤΖΙΜΑΣ Σταύρος, «Κρατήσαμε στον Έβρο δίνοντας μάχες σώμα με σώμα», εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.kathimerini.gr/society/561279385/kritisame-ston-evro-dinontas-maches-soma-me-soma/>.

Επίσης παρέχει βοήθεια στα ΚΜ για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού.

- **ανταλλαγή πληροφοριών** σε πραγματικό χρόνο μέσω του συστήματος Eurosur.

Στην Ελλάδα ο Frontex έχει συστήσει Επιχειρησιακό γραφείο που είναι γνωστό ως FOO (Frontex Operational Office). Η λήψη αποφάσεων παραμένει στον Frontex αλλά συμβάλει στην επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα³¹.

2.-EUROSUR

Η ελληνική γεωπολιτική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από μια εκτεταμένη ελληνική ακτογραμμή (περίπου 18.400 χιλιόμετρα περίγραμμα και 1.150.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα συνολικής επιφάνειας), το συνολικό μήκος των εξωτερικών ορίων της Ελληνικής χωρικής θάλασσας ανέρχεται σε 8.670 χιλιόμετρα, αριθμούνται 9.000 περίπου νησιά και βραχονησίδες που δημιουργούν ένα χώρο προσπελάσιμο από πολλές κατευθύνσεις ειδικά στον θαλάσσιο χώρο. Παράλληλα, καταγράφεται πυκνή ναυτιλιακή κίνηση στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο, τον οποίο διαπλέουν πλοία, που συνδέουν περιοχές της Δυτικής Μεσογείου και Ανατολικής Μεσογείου, της Βόρειας Αφρικής και της Ευρώπης, του Ευξείνου Πόντου με την Μεσόγειο. Η συγκεκριμένη γεωπολιτική πραγματικότητα καθιστά δύσκολη την αστυνόμευση των εν λόγω περιοχών από το Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή που έχει επιφορτιστεί με την συγκεκριμένη αρμοδιότητα³².

Το δίκτυο επικοινωνίας που θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1896/2019³³ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ως βάση και να αντικαταστήσει το δίκτυο επικοινωνίας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (EUROSUR) που αναπτύχθηκε βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁴. Το δίκτυο επικοινωνίας που θεσπίζει ο παρών κανονισμός θα πρέπει να χρησιμοποιείται για όλες τις προστατευμένες ανταλλαγές πληροφοριών εντός της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Το επίπεδο διαπίστευσης του δικτύου επικοινωνίας είναι CONFIDENTIEL UE/EU CONFIDENTIAL³⁵, ώστε να

³¹ Βλ. ΤΖΙΡΙΤΗΣ Δ., ό.π. σ. 306.

³² Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τρ., «Επιτήρηση Ελληνικών θαλασσιών συνόρων και παράνομη διακίνηση μεταναστών. Ευρωπαϊκή πολιτική, Frontex και ο θεσμικός ρόλος του Λιμενικού Σώματος», Διοικητική Ενημέρωση (τριμηνιαία επιθεώρηση διοικητικής επιστήμης), τ.63, Οκτώβριος-Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2012, σ. 4-30.

³³ Βλ. .ο.π., παραπομπή 2.

³⁴ Σε ότι αφορά την ΕΕ εφαρμογή έχει ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosur).

³⁵ Βλ. European Council, Council of the European Union, Protection of European Union classified information (EUCI), διαθέσιμο στον ιστότοπο

βελτιωθεί η διασφάλιση πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών και με τον Οργανισμό.

Το EUROSUR είναι απαραίτητο προκειμένου η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή να παρέχει ένα πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών και επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών των κρατών μελών, καθώς και με τον Οργανισμό. Το EUROSUR παρέχει στις εθνικές αρχές και στον Οργανισμό την υποδομή και τα εργαλεία που χρειάζονται ώστε να βελτιώσουν την επίγνωση κατάστασης και να αυξήσουν την ικανότητα αντίδρασης στα εξωτερικά σύνορα με σκοπό τον εντοπισμό, την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος και τη συμβολή στη διάσωση των μεταναστών καθώς και τη διασφάλιση της προστασίας τους.

Τα ΚΜ ιδρύουν εθνικά κέντρα συντονισμού για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και με τον Οργανισμό κατά την επιτήρηση των συνόρων και τον έλεγχο στα σημεία διέλευσης των συνόρων. Για τη σωστή λειτουργία του EUROSUR, είναι απαραίτητο όλες οι εθνικές αρχές επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων, δυνάμει του εθνικού δικαίου, να συνεργάζονται μέσω των εθνικών κέντρων συντονισμού.

Ο ρόλος του εθνικού κέντρου συντονισμού στον συντονισμό και στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των αρμόδιων αρχών ελέγχου των εξωτερικών συνόρων σε εθνικό επίπεδο δεν θίγει τις εθνικές αρμοδιότητες περί τον σχεδιασμό και την εκτέλεση του συνοριακού ελέγχου.

Τα ΚΜ μπορούν να καταστήσουν τα δικά τους εθνικά κέντρα συντονισμού αρμόδια και για τον συντονισμό της ανταλλαγής πληροφοριών και τη συνεργασία με άλλες συνιστώσες της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων.

Το EUROSUR θα πρέπει να παράσχει λεπτομερή εικόνα της κατάστασης όχι μόνο στα εξωτερικά σύνορα αλλά και μέσα στον χώρο Σένγκεν και στην προσυνοριακή περιοχή. Θα πρέπει να καλύπτει την επιτήρηση των χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων συνόρων, και ελέγχους συνόρων. Η γνώση της κατάστασης εντός του χώρου Σένγκεν δεν θα πρέπει να οδηγεί σε επιχειρησιακές δραστηριότητες του Οργανισμού στα εσωτερικά σύνορα των κρατών μελών.

Η επιτήρηση των εναέριων συνόρων θα πρέπει να αποτελεί στοιχείο της διαχείρισης των συνόρων καθώς τόσο οι εμπορικές και ιδιωτικές πτήσεις όσο και τα τηλεκατευθυνόμενα αεροπορικά συστήματα χρησιμοποιούνται για παράνομες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το διασυνοριακό έγκλημα. Η επιτήρηση στοχεύει στον εντοπισμό και την παρακολούθηση ύποπτων πτήσεων που

διασχίζουν ή προτίθενται να διασχίσουν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, και στη διενέργεια αναλύσεων κινδύνου, με σκοπό την αντίδραση των αρμόδιων αρχών της Ένωσης και των ΚΜ. Θα πρέπει συνεπώς να προαχθεί η διυπηρεσιακή συνεργασία σε επίπεδο Ένωσης, ανάμεσα στον Οργανισμό, τον διαχειριστή δικτύου του Ευρωπαϊκού Δικτύου Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αεροπορική Ασφάλεια (EASA)³⁶. Όποτε χρειάζεται, θα πρέπει τα κράτη μέλη να ενημερώνονται για ύποπτες εξωτερικές πτήσεις και να αντιδρούν αναλόγως. Ο Οργανισμός θα πρέπει να παρακολουθεί και να υποστηρίζει τις οικείες δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας.

Η αναφορά συμβάντων σχετιζόμενων με παράνομες δευτερογενείς μετακινήσεις στο EUROSUR³⁷ βοηθά ώστε ο Οργανισμός να παρακολουθεί τις μεταναστευτικές ροές προς και εντός της Ένωσης, με σκοπό την ανάλυση κινδύνου και την επίγνωση κατάστασης.

Τα ΚΜ και ο Frontex χρησιμοποιούν το EUROSUR³⁸ για τους σκοπούς της ανταλλαγής πληροφοριών και για τη συνεργασία στο πεδίο του ελέγχου των συνόρων, και λαμβάνοντας υπόψη τους υφιστάμενους μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας. Το EUROSUR συγκροτείται από τα ακόλουθα τμήματα:

- εθνικά κέντρα συντονισμού του άρθρου 21³⁹,
- εθνικές εικόνες κατάστασης του άρθρου 25⁴⁰,
- ευρωπαϊκή εικόνα κατάστασης του άρθρου 26⁴¹, και πληροφορίες για τμήματα των εξωτερικών συνόρων με τα αντίστοιχα επίπεδα επιπτώσης,
- ειδικές εικόνες κατάστασης του άρθρου 27⁴²,
- υπηρεσίες συγχώνευσης δεδομένων EUROSUR του άρθρου 28⁴³,

³⁶ Βλ. <https://www.easa.europa.eu/>.

³⁷ Βάσει του άρθρου 19 του Καν. 1896/2019, το EUROSUR χρησιμοποιείται στους συνοριακούς ελέγχους στα επιτρεπόμενα συνοριακά σημεία διέλευσης και για την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων στην ξηρά, στη θάλασσα και στον αέρα, συμπεριλαμβανομένων της επιτήρησης, του εντοπισμού, της αναγνώρισης, της παρακολούθησης, της αποτροπής και της αναχαίτισης παράνομων διελεύσεων των συνόρων με σκοπό τον εντοπισμό, την αποτροπή και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος και τη συμβολή στην προστασία και διάσωση της ζωής των μεταναστών.

³⁸ Βλ. Julien Jeandesboz, European border policing: EUROSUR, knowledge, calculation, Global Crime, Volume 18, 2017 - Issue 3.

³⁹ Με θέμα «Εθνικό κέντρο συντονισμού».

⁴⁰ Με θέμα «Εθνική εικόνα κατάστασης».

⁴¹ Με θέμα «Ευρωπαϊκή εικόνα κατάστασης».

⁴² Με θέμα «Ειδικές εικόνες κατάστασης».

⁴³ Με θέμα «Υπηρεσίες συγχώνευσης δεδομένων Eurosur».

- ολοκληρωμένο σχεδιασμό του άρθρου 9⁴⁴.

Τα εθνικά κέντρα συντονισμού παρέχουν στον Frontex, μέσω του δικτύου επικοινωνίας του άρθρου 14⁴⁵ και των σχετικών συστημάτων, πληροφορίες από τις οικείες εθνικές εικόνες κατάστασης και, κατά περίπτωση, από ειδικές εικόνες κατάστασης, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωση και τη διατήρηση της ευρωπαϊκής εικόνας κατάστασης⁴⁶.

Στον ίδιο κανονισμό και δη στο άρθρο 6 προβλέπεται ότι τα εθνικά κέντρα συντονισμού μέσω δικτύου επικοινωνίας παρέχουν στον Οργανισμό πληροφορίες – οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 9 συγκεντρώνονται από σταθερούς και κινητούς αισθητήρες που χειρίζονται οι εθνικές αρχές και επί συνόλου από το εθνικό σύστημα επιτήρησης των συνόρων -σχετικά με την εθνική εικόνα της κατάστασης⁴⁷ και οι οποίες απαιτούνται για τη δημιουργία και διατήρηση της ευρωπαϊκής εικόνας της κατάστασης και της κοινής προσυνοριακής εικόνας⁴⁸ βάσει επεξεργασμένων πληροφοριών⁴⁹.

Ο Frontex παρέχει στα εθνικά κέντρα συντονισμού, μέσω του δικτύου επικοινωνίας, απεριόριστη πρόσβαση είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα στις ειδικές εικόνες κατάστασης και στην ευρωπαϊκή εικόνα κατάστασης.

Στο άρθρο 13 του Κανονισμού ΕΕ 399/2016 περί Κώδικα Συνόρων Σένγκεν⁵⁰ προβλέπεται η υποχρέωση των ΚΜ της ΕΕ να επιτηρούν τα εξωτερικά τους σύνορα με σταθερές ή κινητές μονάδες και με τη βοήθεια τεχνικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών. Οι βέλτιστες πρακτικές ελέγχου και επιτήρησης των θαλάσσιων συνόρων και οι ειδικότερες απαιτήσεις ανά τύπο αυτών εξειδικεύτηκαν στον Κατάλογο Schengen του Συμβουλίου της ΕΕ. Μία εκ των απαιτήσεων αποτελεί η ύπαρξη ενός συστήματος παράκτιας

επιτήρησης που θα υποστηρίζεται από ένα δίκτυο λιμενικών σταθμών σε ετοιμότητα για άμεση ανταπόκριση⁵¹.

Με τον Κανονισμό 515/2014⁵² θεσπίστηκε ταμείο⁵³ για την περίοδο 2014-2020 και ειδικότερα θέσπισε:

⁵¹ Βλ. Theodore Baird, Functional Actorness? Border Security in the EU and Turkey, International Journal of Public Administration, Volume 38, 2015 - Issue 12.

⁵² ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Απριλίου 2014 για τη θέσπιση, στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας, του μέσου χρηματοδοτικής στήριξης στον τομέα των εξωτερικών συνόρων και των θεωρήσεων και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 574/2007/EK

⁵³ Σύμφωνα με το άρθρο 3 το εν λόγω ταμείο:

[«1. Ο γενικός στόχος του παρόντος μέσου είναι να συμβάλει στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας στην Ένωση, διευκολύνοντας παράλληλα τις νόμιμες μετακινήσεις, μέσω ενός ομοιόμορφου και υψηλού επιπέδου ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα και της αποτελεσματικής διαχείρισης των θεωρήσεων Σένγκεν, σύμφωνα με τη δέσμευση της Ένωσης στις θεμελιώδεις ελευθερίες και στα ανθρωπίνια δικαιώματα.

2. Στο πλαίσιο του γενικού στόχου που ορίζεται στην παράγραφο 1, το μέσο συμβάλλει —σε συμφωνία με τις προτεραιότητες που καθορίζονται στις σχετικές στρατηγικές της Ένωσης, τα προγράμματα, τις εκτιμήσεις απειλών και τις εκτιμήσεις κινδύνων της Ένωσης— στην επίτευξη των ακόλουθων ειδικών στόχων:

α) τη στήριξη μιας κοινής πολιτικής θεωρήσεων για τη διευκόλυνση της νόμιμης κυκλοφορίας, την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε όσους ζητούν θεώρηση διαβατηρίου, τη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών και την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης·

β) τη στήριξη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, μεταξύ άλλων προωθώντας περαιτέρω την εναρμόνιση των μέτρων που συνδέονται με τη διαχείριση των συνόρων σύμφωνα με τα κοινά πρότυπα της Ένωσης και μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών και μεταξύ των κρατών μελών και του Οργανισμού Frontex, για να εξασφαλιστεί, αφενός, ομοιόμορφο και υψηλό επίπεδο ελέγχου και προστασίας των εξωτερικών συνόρων, μέσω και της αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης και, αφετέρου, η ομαλή διέλευση των εξωτερικών συνόρων, σύμφωνα με το κεκτημένο του Σένγκεν, διασφαλίζοντας παράλληλα στα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας πρόσβαση σε αυτή, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Η επίτευξη των ειδικών στόχων του μέσου αξιολογείται σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 514/2014 χρησιμοποιώντας κοινούς δείκτες που καθορίζονται στο παράρτημα IV του παρόντος κανονισμού και ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες που περιλαμβάνονται στα εθνικά προγράμματα.»].

⁴⁴ Με θέμα «Ολοκληρωμένος σχεδιασμός».

⁴⁵ Με θέμα «Δίκτυο επικοινωνίας».

⁴⁶ Βλ. Jorrit Rijpma & Mathias Vermeulen, EUROSUR: saving lives or building borders? European Security, Volume 24, 2015 - Issue 3.

⁴⁷ Ως «εικόνα της κατάστασης», νοείται μια γραφική διεπαφή για την παρουσίαση, σε σχεδόν πραγματικό χρόνο, δεδομένων και πληροφοριών που λαμβάνονται από διαφορετικές αρχές, αισθητήρες, πλατφόρμες και άλλες πηγές και ανταλλάσσεται μέσω διαύλων επικοινωνίας και πληροφόρησης με άλλες αρχές, προκειμένου να επιτυγχάνεται επίγνωση της κατάστασης και να υποστηρίζεται η ικανότητα ανταπόκρισης κατά μήκος των εξωτερικών συνόρων και στην προσυνοριακή περιοχή.

⁴⁸ Ως «προσυνοριακή περιοχή», νοείται η γεωγραφική περιοχή που εκτείνεται πέρα από τα εξωτερικά σύνορα,

⁴⁹ Βλ. Anna Triandafyllidou & Angeliki Dimitriadi, Deterrence and Protection in the EU's Migration Policy, The International Spectator, Volume 49, 2014 - Issue 4.

⁵⁰ Βλ. ΑΔΑ:9546465XI8-MBΨ – Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, στο <https://www.amifisf.gr/wp-content/uploads/2018/12/9546465%CE%A7%CE%998-%CE%9C%CE%92%CE%A8.pdf>

α) τους στόχους της χρηματοδοτικής στήριξης και τις επιλέξιμες δράσεις,

β) το γενικό πλαίσιο για την εφαρμογή των επιλέξιμων δράσεων,

γ) τους πόρους που διατίθενται βάσει του μέσου από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως την 31η Δεκεμβρίου 2020 και την κατανομή τους,

δ) το πεδίο και τον σκοπό των διαφόρων ειδικών μέσων με τα οποία χρηματοδοτούνται οι δαπάνες για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και την κοινή πολιτική θεωρήσεων.

Έχοντας στη διάθεσή του για τη συγκεκριμένη περίοδο το ποσό των 3,8 δισεκατομμύρια ευρώ το εν λόγω προωθούσε την εφαρμογή της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας, τη συνεργασία επιβολής του νόμου και τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης (European Commission, χ.χ.)⁵⁴.

Στόχος του Ταμείου είναι να συμβάλει στην κατοχύρωση υψηλού επιπέδου ασφάλειας στην Ένωση και, ειδικότερα, η πρόληψη του εγκλήματος, η καταστολή του διασυνοριακού, σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας, και η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και άλλων εθνικών αρχών των κρατών μελών, μεταξύ άλλων με την Europol ή άλλα σχετικά όργανα της Ένωσης, καθώς και με τις σχετικές τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Επιπροσθέτως, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας στοχεύει στη βελτίωση της ικανότητας των κρατών μελών και της Ένωσης να διαχειρίζονται αποτελεσματικά κινδύνους που σχετίζονται με την ασφάλεια και τις κρίσεις, να προετοιμάζονται και να προστατεύουν τους πολίτες και την υποδομή ζωτικής σημασίας από τρομοκρατικές επιθέσεις και άλλους κινδύνους που συνδέονται με την ασφάλεια⁵⁵.

Το Internal Security Fund (ISF)⁵⁶ συγκροτείται από το ISF Borders και Visa το οποίο αποσκοπεί σε υψηλού επιπέδου ασφάλεια στην ΕΕ και στη διευκόλυνση των ταξιδιών και γι αυτό υποστηρίζει δράσεις όπως τα σύνορα⁵⁷ και τη θεώρηση⁵⁸ και από

το ISF Police που αποσκοπεί στην καταπολέμηση του διασυνοριακού, σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας. Συγχρόνως, αποβλέπει να ενισχύσει τον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και άλλων εθνικών αρχών των κρατών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της EUROPOL και άλλων σχετικών οργάνων της ΕΕ, με σχετικούς τρίτους και διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις.

Για την περίοδο 2014-20, λίγο περισσότερο από 1 δισεκατομμύριο ευρώ διατέθηκαν για χρηματοδότηση δράσεων των κρατών της ΕΕ εκτός της Δανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στο πλαίσιο του μέσου της Αστυνομίας ISF, εκ των οποίων 662 εκατομμύρια ευρώ διοχετεύονται μέσω επιμερισμένης διαχείρισης και 342 εκατομμυρίων ευρώ μέσω άμεσης διαχείρισης⁵⁹.

Στο Ν. 4770/2021 (Α' 15)⁶⁰, προβλέπεται στο άρθρο 4 παρ. 1δ «Θαλάσσια επιτήρηση και στρατηγική ασφάλειας στη θάλασσα».

Με την ανάπτυξη του ΕΣΟΘΕ η Ελλάδα συμμορφώνεται με το άρθρο 13 του Κανονισμού ΕΕ 399/2016 περί Κώδικα Συνόρων Schengen όπου προβλέπεται η υποχρέωση των Κ-Μ να επιτηρούν τα εξωτερικά τους σύνορα με σταθερές ή κινητές μονάδες και με τη βοήθεια τεχνικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών. Τα ανωτέρω εξειδικεύονται περισσότερο στον Κατάλογο Schengen του Συμβουλίου της ΕΕ με τον οποίο θεσπίζονται οι βέλτιστες πρακτικές έλεγχου και επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων και οι ειδικότερες απαιτήσεις ανά τύπο αυτών, μεταξύ των οποίων και η απαίτηση αναφορικά με το θαλάσσιο πεδίο ότι θα πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα παράκτιας επιτήρησης υποστηριζόμενο από ένα

υπηκόων τρίτων χωρών και να αντιμετωπιστεί η παράνομη μετανάστευση.

⁵⁸ Σε ότι αφορά τα Σύνορα σκοπός είναι να επιτευχθεί ενιαίος και υψηλού επιπέδου έλεγχος των εξωτερικών συνόρων. Για την επίτευξη του στόχου και προκειμένου να σταματήσει η παράνομη μετανάστευση και να διασφαλιστεί η ομαλή διέλευση των εξωτερικών συνόρων, κρίνεται αναγκαία η υποστήριξη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, η εναρμόνιση των μέτρων διαχείρισης των συνόρων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών της ΕΕ και μεταξύ των κρατών της ΕΕ και της Frontex.

⁵⁹ Βλ. European Commission «Internal Security Fund – Borders and Visa» διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-borders_en.

⁶⁰ «Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στον νησιωτικό χώρο, διατάξεις για συμμόρφωση με υποχρεώσεις διεθνούς ναυσιπλοΐας και την αναβάθμιση Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και ειδικές ρυθμίσεις για την ψηφιοποίηση και εν γένει ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής ναυτιλίας στη μετά-COVID εποχή»

⁵⁴ Βλ. European Commission «Internal Security Fund – Borders and Visa», στο https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-borders_en

⁵⁵ Βλ. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη «Ευρωπαϊκό Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας/Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας», διαθέσιμο στο http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=EN&perform=view&id=5692&Itemid=497&lang=GR.

⁵⁶ Η Θεώρηση αναφέρεται στην αποτελεσματική επεξεργασία των θεωρήσεων Σένγκεν στο πλαίσιο μιας κοινής πολιτικής θεωρήσεων, προκειμένου να διευκολύνονται τα νόμιμα ταξίδια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να παρέχονται υψηλής ποιότητας υπηρεσίες στους αιτούντες θεώρηση, να εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση

δίκτυο λιμενικών σταθμών σε ετοιμότητα για άμεση ανταπόκριση.

Σύμφωνα με τα ευρήματα των τελευταίων αξιολογήσεων της Ελλάδας για την εφαρμογή του Κεκτημένου Schengen, ήτοι της έκτακτης που έλαβε χώρα το Νοέμβριο 2015 και της τακτικής τον Απρίλιο 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα δε συμμορφώνεται με τις ανωτέρω απαιτήσεις και προχώρησε στη υπ' αριθ. 32 σύσταση προς την Ελλάδα τονίζοντας την ανάγκη εγκατάστασης ενός σύγχρονου Ολοκληρωμένου Συστήματος Θαλάσσιας Επιτήρησης το οποίο θα παρέχει την επίγνωση της κατάστασης σε πραγματικό χρόνο στα κέντρα επιχειρησιακού συντονισμού. Η εν λόγω σύσταση πρόκειται να θεραπευθεί με την ανάπτυξη του ΕΣΟΘΕ⁶¹.

Το ΕΣΟΘΕ⁶² θα ενταχθεί στο Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ)⁶³ το οποίο υπάγεται στο Αρχηγείο του ΛΣ-ΕΛΑΚΤ⁶⁴, θα

⁶¹ Βλ. Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης – Συμφωνία Επιδότησης Δράσης «Εθνικό Σύστημα Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης», στο <https://www.amifisf.gr/wp-content/uploads/2018/12/9546465%CE%A7%CE%998-%CE%9C%CE%92%CE%A8.pdf>

⁶² Το ΕΣΟΘΕ θα αποτελείται από τριάντα πέντε σταθερούς σταθμούς αισθητήρων εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων, κυρίως για λόγους ασφάλειας, που θα αποτελούνται από ραντάρ, σταθμό βάσης AIS, μετεωρολογικό σταθμό, αναμεταδότη VHF και ηλεκτρο-οπτικό αισθητήρα σε 26 εξ αυτών και δύο αυτοκινούμενους σταθμούς αισθητήρων επί οχήματος εκτός δρόμου, ώστε να μετακινούνται για την κάλυψη επιχειρησιακών αναγκών. Προβλέπεται, επίσης, ένα κύριο Κέντρο Διοίκησης και Ελέγχου (ΚΔΕ) με κέντρο δεδομένων στο Αρχηγείο Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. και με δυνατότητα μεταφοράς εικόνας όπου αλλού απαιτηθεί, ένα εφεδρικό ΚΔΕ στη Ναυτική Διοίκηση Αιγαίου με απομακρυσμένο κέντρο δεδομένων, τηλεπικοινωνιακή υποδομή (είκοσι δύο ραδιοεξέξεις, 419 χμ. οπτικής ίνας και πέντε μισθωμένες γραμμές για τη διασύνδεση των σταθμών επιτήρησης με τα ΚΔΕ μέσω του δικτύου των Ενόπλων Δυνάμεων) και λογισμικό για την ολοκλήρωση των αισθητήρων και συστημάτων.

⁶³ Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τρ., «Ζητήματα έρευνας και διάσωσης στον Αιγαϊακό χώρο», στο συλλογικό τόμο «Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος: Σύγχρονες προκλήσεις και προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων» εκδ. Ι. Σίδερης, Αθήνα, 2014, σ.σ. 433-442, του ιδίου «Έρευνα και διάσωση. Ρυθμιστικό πλαίσιο και προβλήματα εφαρμογής στο Αιγαίο και τη νοτιοανατολική Μεσόγειο», σ.351, εκδ. BOOKSTARS, Αθήνα, 2017, ISBN: 978-960-571-275-4.

⁶⁴ Σε ότι αφορά το Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τ., «Ο θεσμικός ρόλος του Λιμενικού Σώματος», σ.411, εκδ. BOOKSTARS, Αθήνα, 2017, ISBN: 978-960-571-266-2, του ιδίου international conference "Hellenic Open Business Administration International Conference (HOBIA)", held in Athens, March 8-9, 2014 by HELLENIC OPEN UNIVERSITY BUSINESS

καλύπτει την περιοχή δικαιοδοσίας για έρευνα και διάσωση (1.150.000 τ.χμ) και θα αποσκοπεί μέσω άμεσης μεταφοράς ήχου και εικόνας σε πραγματικό χρόνο σε:

- παρακολούθηση προσφυγικών ροών,
- πάταξη εγκληματικότητας,
- παροχή πληροφοριών για εξωτερικές απειλές,
- προστασία της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα,
- δυνατότητα άμεσης αντίδρασης,
- εξορθολογική διαχείριση επιχειρησιακών μέσων και εξοικονόμηση πόρων.

Σημειώνεται ότι θα είναι διασυνδεδεμένο και με άλλους φορείς όπως το ΠΙΝ προκειμένου να επιτευχθεί από κοινού άμεση δράση σε περιπτώσεις που απαιτείται.

Το Εθνικό Πρόγραμμα της Ελλάδας για την ενίσχυση από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας για την περίοδο 2014 έως το 2020 εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. C(2015) 5312 από 31.07.2015 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁶⁵.

3.-ΚΩΔΙΚΑΣ SCHENGEN⁶⁶

ADMINISTRATION UNDERGRADUATE PROGRAMME και το EAST-WEST JOURNAL of Economics and Business, announcement with title: «The Hellenic internal security system in combating organized crime. The role of the Hellenic Coast Guard» Vol. 4 [ISBN 978-960-538-937-6], του ιδίου «The Hellenic internal security system in combating organized crime. The case of the Hellenic Coast Guard», The HELLENIC OPEN BUSINESS ADMINISTRATION Journal, Vol. 1-2015 No 2, p.p. 23-48 (ISBN 2407-9332, του ιδίου «The role of the Hellenic Coast Guard in the Hellenic internal security and in combating the phenomenon of organized crime», International Review of Social Sciences and Humanities, Vol. 3, issue 1, April 2012, p.p. 210-227, του ιδίου «Hellenic Coast Guard and Illicit Tobacco Trade», "Europolitan", No 15, Dec 2013, p.p. 18-19, του ιδίου «The contribution of Patra's Port Police Authority (Hellenic Coast Guard) in combating of Organized Crime in the period 2010-2013», Management and Administrative Sciences Review, Vol. 3, Issue 6, September 2014, p.p. 891-899.

⁶⁵ Η οποία τροποποιήθηκε με την αριθ. C(2015) 6060 final, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Βλ. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη «International Security Fund-Police», στο <https://www.ydeap.gr/en/isf-p-tameio-esoterikis-asfaleias-astynomiki-synergasia/ethniko-programma/>.

⁶⁶ Βλ. Σήμερα ο χώρος Σένγκεν αποτελείται από 26 ευρωπαϊκές χώρες (22 από τις οποίες είναι κράτη μέλη της ΕΕ): Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία,

3.1- ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στις 14 Ιουνίου του 1985 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη «ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟ» για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, που απέβλεπε στην εξάλειψη των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, ένας στόχος ο οποίος, στη συνέχεια ενσωματώθηκε στη Συνθήκη για την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την ίδια ημέρα, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία υπέγραψαν τη «Συμφωνία του SCHENGEN» για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά τους σύνορα, μια

Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία, μαζί με την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία.

Η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Ρουμανία είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν, ή δεν ανήκουν ακόμη στο χώρο Σένγκεν.

Για το νομικό πλαίσιο του χώρου Σένγκεν, βλ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/399 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9ης Μαρτίου 2016 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) [κωδικοποιημένο κείμενο].

Βλ. επίσης ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Εμμανουέλα-Ρεβέκκα, Το Σύστημα Σένγκεν και η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έκδοση βίζας, σ. 341-358, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Κ., Το Σύστημα Πληροφοριών Schengen, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα, 2008, Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν), ΕΕ L 77 23.3.2016, σ. 1, όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/458 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 όσον αφορά την ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα με χρήση οικείων βάσεων δεδομένων, ΕΕ L 74 της 18.3.2017, σ. 1, Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση ενός μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης για την επαλήθευση της εφαρμογής του κεκτημένου Σένγκεν και την κατάργηση της απόφασης της εκτελεστικής επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 1998 σχετικά με τη σύσταση της μόνιμης επιτροπής για την αξιολόγηση και την εφαρμογή της σύμβασης Σένγκεν, ΕΕ L 295 της 6.11.2013, σ. 27, Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα των συνοριακών ελέγχων, την τροποποίηση της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν και την τροποποίηση και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1987/2006 ΕΕ L 312 της 7.12.2018, σ. 14, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 σχετικά με την ετήσια έκθεση για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν (ΕΕ C 76, 9.3.2020, σ. 106).

ΣΥΜΦΩΝΙΑ που πήρε το όνομά της από τη μικρή πόλη Schengen.

Η Συμφωνία SCHENGEN 1985 προέβλεπε σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 17 ότι τα Συμβαλλόμενα Μέρη, θα επιδιώξουν σε ότι αφορά την κυκλοφορία των προσώπων την κατάργηση των ελέγχων στα κοινά τους σύνορα και την μεταφορά αυτών στα Εξωτερικά Σύνορα. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού προβλεπόταν ειδικότερα η εναρμόνιση, όπου απαιτείται, των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων οι οποίες είναι σχετικές με τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς που δημιουργούνται από τους ελέγχους και η υιοθέτηση συμπληρωματικών μέτρων, ώστε να διαφυλαχθεί η ασφάλεια και να εμποδιστεί η παράνομη μετανάστευση των υπηκόων των Κρατών τα οποία δεν είναι μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η Συμφωνία προέβλεπε τη λήψη δύο κατηγοριών μέτρων:

- βραχυπρόθεσμων και
- μακροπρόθεσμων.

Η πρώτη κατηγορία μέτρων περιλαμβάνεται στα άρθρα 1 έως και 16 της Συμφωνίας SCHENGEN. Πρόκειται για τα βραχυπρόθεσμα μέτρα τα οποία αφορούν :

- Την κυκλοφορία των προσώπων, για την οποία προβλεπόταν ότι θα διενεργείτο ελεύθερα, υπό την έννοια ότι οι Αστυνομικές και Τελωνειακές αρχές των Συμβαλλομένων Μερών δεν θα ασκούν από την 15 Ιουνίου 1985 παρά μόνο μία απλή οπτική παρακολούθηση των τουριστικών αυτοκινήτων τα οποία θα διέρχονται τα σύνορα μεταξύ των προαναφερθέντων πέντε Κρατών με μειωμένη ταχύτητα χωρίς να σταματούν.

- Τις επαγγελματικές οδικές μεταφορές προσώπων οι οποίες προβλεπόταν να απλοποιηθούν από τη 1 Ιανουαρίου 1986.

- Την κυκλοφορία των υπηκόων των Κρατών-Μελών της Ε. Ε. οι οποίοι κατοικούν σε πόλεις που βρίσκονται κοντά στα σύνορα.

Η δεύτερη κατηγορία μέτρων περιλαμβάνεται στα άρθρα 17 έως και 31 της εν λόγω Συμφωνίας. Πρόκειται για τα μακροπρόθεσμα μέτρα τα οποία αφορούν :

- Την κυκλοφορία των προσώπων, την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και την μεταφορά αυτών στα εξωτερικά σύνορα.

- Την Αστυνομική συνεργασία, την Διεθνή Συνδρομή, τα μέτρα εκδόσεως και τα κοινά μέσα καταπολέμησης της εγκληματικότητας.

- Την εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που αφορούν τα Ναρκωτικά, τα Όπλα, τα Εκρηκτικά κλπ.

- Την εναρμόνιση της πολιτικής των θεωρήσεων (visas) και των όρων εισόδου στην

Επικράτεια των Συμβαλλομένων Μερών, των υπηκόων Κρατών που δεν είναι μέλη της Ε. Ε. κλπ.

Από τις ρυθμίσεις αυτές, της Συμφωνίας SCHENGEN, προέκυπτε η βούληση να επιτραπεί η ελεύθερη διάβαση των εσωτερικών συνόρων σε όλους τους υπηκόους των Συμβαλλομένων Μερών⁶⁷. Για την υλοποίηση όμως της Συμφωνίας αυτής, του λεγόμενου «*Laboratoire Schengen*» ήταν αναγκαία η σύναψη μιας «*Συμπληρωματικής Συμβάσεως*» η οποία θα καθόριζε, επακριβώς, τις Βασικές Αρχές που θα εφαρμόζονταν από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Η Συμπληρωματική Σύμβαση ονομάστηκε «*Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας SCHENGEN*» και υπογράφηκε ξανά στην πόλη SCHENGEN του Λουξεμβούργου, την 19 Ιουνίου 1990.

Η Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας SCHENGEN 1990 επιβεβαιώνει την αρχή της κατάργησης των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που διασφαλίζουν την ελεύθερη διέλευση των κοινών συνόρων από τους πολίτες των χωρών, που συμμετέχουν και αποδέχονται το σύστημα SCHENGEN. Με την υπογραφή τόσο της Συμφωνίας Schengen 1985 όσο και της Συμβάσεως Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen 1990, οι κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών, του Βελγίου, της Γερμανίας και της Γαλλίας απέβλεπαν στη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορά τους κατά την κυκλοφορία των προσώπων, την μεταφορά των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα των Κρατών αυτών και στη διευκόλυνση της μεταφοράς και κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο κοινό χώρο των συμβαλλομένων κρατών⁶⁸.

Η ημερομηνία για την εφαρμογή της Συμφωνίας άλλαξε τρεις φορές:

- Στην αρχή είχε τεθεί ως όριο η 01 Ιουλίου 1993.
- Μετά μετατέθηκε για την 01 Δεκεμβρίου 1993 αλλά – λίγο πριν – η Εκτελεστική Επιτροπή διαπίστωσε ότι υπήρχαν όλες οι προϋποθέσεις, εκτός από το ζήτημα της λειτουργίας του συστήματος πληροφοριών SCHENGEN. Έτσι αυτές οι τεχνικές δυσκολίες οδήγησαν τη ομάδα ν' αναβάλει και πάλι την εφαρμογή της Συνθήκης για τον Φεβρουάριο του 1994.
- Τελικά στις 22 Δεκεμβρίου του 1994 η Εκτελεστική Επιτροπή SCHENGEN αποφάσισε ν' αρχίσει η εφαρμογή, αμετακλήτως, στις 26 Μαρτίου 1995 εφόσον υπήρχαν πλέον όλες οι προϋποθέσεις. Έτσι, στις 26/03/95 τέθηκε σε εφαρμογή σε επτά από

τις δεκαπέντε χώρες της Ε. Ε. η Συμφωνία SCHENGEN με την οποία καταργούνται τα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των χωρών αυτών [βλέπε κατωτέρω σχεδιάγραμμα χωρών μελών Schengen].

Ο κώδικας συνόρων Σένγκεν αποτελεί το γνωστό ως «κεκτημένο Σένγκεν». Με πρωτόκολλο η συνθήκη του Άμστερνταμ ενσωμάτωσε τις 3000 σελίδες του κεκτημένου Σένγκεν στην έννομη τάξη της ΕΕ και έτσι αναγνωρίστηκε ότι οι συνθήκες συμβάλουν στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στην συγκρότηση της ΕΕ σε έναν χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης⁶⁹.

Η προσχώρηση των κρατών στο χώρο Σένγκεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί εφόσον τηρούνταν οι εξής προϋποθέσεις:

- 1.-ανάληψη ευθύνης για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων του χώρου εκ μέρους όλων των κρατών που ανήκουν στο χώρο Σένγκεν για την έκδοση ομοιόμορφων θεωρήσεων βραχείας διαμονής γνωστές ως θεωρήσεις Σένγκεν,
- 2.-αποτελεσματική συνεργασία με τα άλλα ΚΜ της ΕΕ για διατήρηση υψηλού επιπέδου ασφάλειας μετά την κατάργηση των εσωτερικών συνοριακών ελέγχων,
- 3.-εφαρμογή όλων των ελέγχων που αφορούν έλεγχο χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων συνόρων, έκδοση θεωρήσεων, αστυνομική συνεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
- 4.-να συνδεθούν και να χρησιμοποιούν το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS)⁷⁰ και το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS)⁷¹.

⁶⁹ Βλ. María-Luisa Sánchez-Barrueco, Business as usual? Mapping outsourcing practices in Schengen visa processing, Journal of Ethnic and Migration Studies, Volume 44, 2018 - Issue 3.

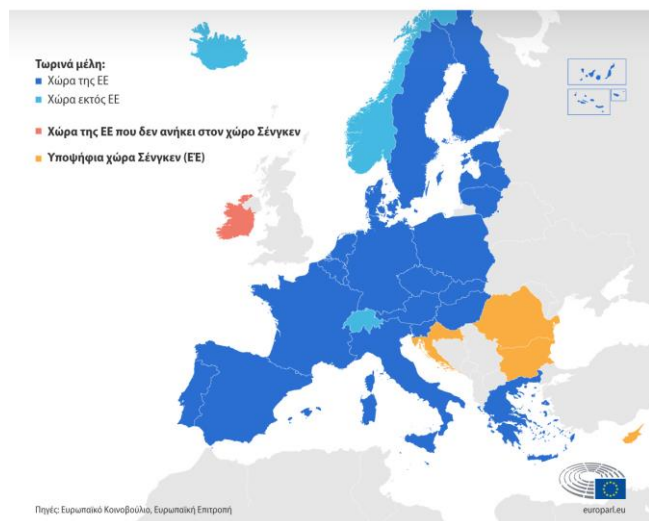
⁷⁰ Βλ. «Operational management of the second generation Schengen Information System (SIS II) which entered into operation on 09 April 2013 replacing SIS1. SIS II; the largest information system for public security in Europe; allows information exchanges between national border control; customs and police authorities ensuring that the free movement of people within the EU can take place in a safe environment. It also contains alerts on missing persons; in particular children; as well as information on certain property; such as banknotes; cars; vans; firearms and identity documents that may have been stolen; misappropriated or lost. Currently SIS II is used by 29 countries (25 EU MS + 4 Associated Countries) διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://knowledge4policy.ec.europa.eu/dataset/ds00009_en και Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, την τροποποίηση και κατάργηση της απόφασης 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1986/2006

⁶⁷ Βλ. Sara Casella Colombeau, Crisis of Schengen? The effect of two 'migrant crises' (2011 and 2015) on the free movement of people at an internal Schengen border, Journal of Ethnic and Migration Studies, Volume 46, 2020 - Issue 11.

⁶⁸ Βλ. Michela Ceccorulli, Back to Schengen: the collective securitisation of the EU free-border area West European Politics, Volume 42, 2019 - Issue 2.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ SCHENGEN

Ο ΧΩΡΟΣ ΣΕΝΓΚΕΝ

Ο αρχικά εκδοθείς κανονισμός κωδικοποιήθηκε με τον ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΕ) 2016/399 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9ης Μαρτίου 2016 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) καθώς ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 562/2006⁷² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου είχε επανειλημμένως τροποποιηθεί ουσιαστικά. Ως εκ τούτου κρίθηκε σκόπιμη, για λόγους σαφήνειας και ορθολογισμού, η κωδικοποίηση του εν λόγω κανονισμού⁷³.

3.2-ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ-ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της απόφασης 2010/261/ΕΕ της Επιτροπής, ΕΕ L 312 της 7.12.2018, σ. 56.

⁷¹ «The Visa Information System (VIS) allows Schengen States to exchange visa data. It consists of a central IT system and of a communication infrastructure that links this central system to national systems. VIS connects consulates in non-EU countries and all external border crossing points of Schengen States. It processes data and decisions relating to applications for short-stay visas to visit, or to transit through, the Schengen Area. The system can perform biometric matching, primarily of fingerprints, for identification and verification purposes», διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/schengen-borders-and-visa/visa-information-system_en.

⁷² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) (ΕΕ L 105 της 13.4.2006, σ. 1).

⁷³ Βλ. παράρτημα ΙΧ.

Στο άρθρο 1 του Καν. 399/2016 καθορίζεται το κύριο νόημα και ο σκοπός των συμφωνιών Σένγκεν που είναι ότι δεν διενεργείται συνοριακός έλεγχος προσώπων κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης και ότι με το συγκεκριμένο Κανονισμό θεσπίζονται κανόνες συνοριακού ελέγχου προσώπων κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της Ένωσης. Ως εσωτερικά σύνορα εννοούνται⁷⁴: α) τα κοινά χερσαία σύνορα, περιλαμβανομένων των ποτάμιων και λιμναίων συνόρων, μεταξύ των κρατών μελών,

β) οι αερολιμένες των κρατών μελών για τις εσωτερικές πτήσεις,

γ) οι θαλάσσιοι, ποτάμιοι και λιμναίοι λιμένες των κρατών μελών για τα τακτικά εσωτερικά δρομολόγια οχηματαγωγών,

Ως εξωτερικά σύνορα εννοούνται τα χερσαία, ποτάμια, λιμναία και θαλάσσια σύνορα, καθώς και οι αερολιμένες και ποτάμιοι, θαλάσσιοι και λιμναίοι λιμένες των κρατών μελών, εφόσον δεν αποτελούν εσωτερικά σύνορα.

Ως «δικαιούχοι του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας σύμφωνα με το δικαίωμα της Ένωσης» είναι οι:

α) οι πολίτες της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, καθώς και οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι μέλη της οικογενείας πολίτη της Ένωσης με δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σύμφωνα με την οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου,

β) οι υπήκοοι τρίτων χωρών⁷⁵ και τα μέλη της οικογενείας τους, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, εφόσον, δυνάμει συμφωνιών που έχουν συναφθεί μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της αφενός και αυτών των τρίτων χωρών αφετέρου, απολαύουν δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας ισοδυνάμων με τα δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης·

Έτσι, η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα συνδέεται άμεσα με την κατάργηση της υποχρέωσης επίδειξης έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου, δηλαδή αφορά την κατάργηση του διαβατηριακού ελέγχου και όχι τους λοιπούς ελέγχους, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας που πραγματοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές.

Ως αντιστάθμισμα αυτών προβλέπεται η μετατόπιση αυτών των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.1 του καν. 399/2016 η διέλευση των εξωτερικών συνόρων επιτρέπεται μόνο σε ορισμένα σημεία

⁷⁴ Άρθρο 2 του Καν. 399/2016

⁷⁵ Οποιοσδήποτε δεν είναι υπήκοος της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ με θέμα «ειδικοί κανόνες ελέγχου για συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων» και δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του σημείου 5 του παρόντος άρθρου·

συνοριακής διέλευσης, γεγονός που επιβάλλει την ενίσχυση των ελέγχων στα ενδιάμεσα διαστήματα μεταξύ των σημείων αυτών μέσω κινητών μονάδων και κατάλληλου προσωπικού (άρθρα 7,8 και 13).

Έτσι, κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων τα πρόσωπα υφίστανται διαβατηριακό έλεγχο εισόδου στα σύνορα του πρώτου κράτους-μέλους κατά την είσοδο τους στον ενιαίο χώρο και έλεγχο εξόδου στα σύνορα του τελευταίου κράτους-μέλους κατά την έξοδό τους από αυτόν. Η βαρύτητα των εν λόγω ελέγχων επέβαλε την ανάγκη καθορισμού εναρμονισμένων κανόνων διενέργειάς τους. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει την κατάρτιση κάποιων εγκυκλίων αναφορικά με τις προϋποθέσεις εισόδου των αλλοδαπών, τα μέσα διενέργειας των ελέγχων από τους υπαλλήλους και την κατ' ενιαίο τρόπο διαρρύθμιση των αεροδρομίων και των λιμένων των κρατών-μελών.

Είναι γεγονός, ότι με τις ρυθμίσεις της Σύμβασης παρέχεται περισσότερη ελευθερία στα πρόσωπα, αλλά παράλληλα προβλέπονται και μέτρα ώστε να μην απειμπολείται η ασφάλεια των κρατών-μελών. Η πλειονότητα των μέτρων αυτών ανάγεται στη σφαίρα της αστυνομικής συνεργασίας⁷⁶. Μείζονος σημασίας είναι οι διατάξεις της Συμφωνίας Σένγκεν για τον τομέα αυτό. Εκτός από δύο νέους θεσμούς που θα περιγραφούν παρακάτω, τη διασυνοριακή παρακολούθηση και καταδίωξη, η αστυνομική συνεργασία αφορά τη διενέργεια αποτελεσματικών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα, τη λήψη μέτρων καταπολέμησης της διακίνησης ναρκωτικών, όπλων-πυρομαχικών και αλλοδαπών καθώς και τη γενικότερη πρόληψη της εγκληματικότητας.

Κεφαλαιώδους σημασίας στον συγκεκριμένο Κανονισμό είναι το άρθρο 17⁷⁷ που καθορίζει τη

συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και το άρθρο 25⁷⁸ που ορίζει πότε μπορούν να επανέλθουν οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα.

Περιεκτικά-συμπερασματικά με τον Κώδικα Σένγκεν ρυθμίστηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο η αστυνομική συνεργασία⁷⁹.

Με απώτερο σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος δημιουργήθηκε η τράπεζα πληροφοριών με ονομασία Schengen Information System (SIS)⁸⁰. Το σύστημα αποσκοπούσε τόσο στην προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας όσο και στην εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Κώδικα για την κυκλοφορία προσώπων στο χώρο Σένγκεν⁸¹.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις οδήγησαν στην ανάπτυξη του SIS II βάσει του Καν. 2424/2001 του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 2001 «σχετικά με την ανάπτυξη του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II)» βάσει του οποίου και συγκεκριμένα

Τα κράτη μέλη αποφεύγουν κάθε δραστηριότητα που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία του οργανισμού ή την επίτευξη των στόχων του.

Τα κράτη μέλη ενημερώνουν τον οργανισμό σχετικά με την επιχειρησιακή συνεργασία του πρώτου εδαφίου.

4. Τα κράτη μέλη παρέχουν εκπαίδευση όσον αφορά τους κανόνες του ελέγχου των συνόρων και όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα. Εν προκειμένω, λαμβάνονται υπόψη τα κοινά εκπαιδευτικά πρότυπα τα οποία έχουν καθορισθεί και αναπτυχθεί από τον οργανισμό⁸².

⁷⁸ «Όταν ένα κράτος μέλος αποφασίζει ως έσχατη ανάγκη να επαναφέρει προσωρινά τους ελέγχους σε ένα ή περισσότερα εσωτερικά σύνορά του ή σε τμήματα αυτών ή αποφασίζει να παρατείνει την εν λόγω επαναφορά σύμφωνα με το άρθρο 25 ή το άρθρο 28 παράγραφος 1, εξετάζει τον βαθμό στον οποίο ένα τέτοιο μέτρο ενδέχεται να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την απειλή για τη δημόσια τάξη ή την εσωτερική ασφάλεια και αξιολογεί την αναλογικότητα του μέτρου σε σχέση με την απειλή αυτή. Κατά την αξιολόγηση αυτή τα κράτη μέλη λαμβάνουν ιδίως υπόψη τα ακόλουθα:

α) τις πιθανές επιπτώσεις των απειλών για τη δημόσια τάξη ή την εσωτερική ασφάλειά του, ειδικότερα έπειτα από τρομοκρατικά συμβάντα ή απειλές, και συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα·

β) τις πιθανές επιπτώσεις ενός τέτοιου μέτρου στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εντός του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα⁸³]

⁷⁹ Ειδικότερα τα άρθρα 2 και 3 αναφέρονται στη διέλευση των συνόρων, 39 έως 47 στη διασυνοριακή συνεργασία, 70-76 είναι ρυθμίσεις για τα ναρκωτικά και από 77-91 αναφέρονται σε πυρομαχικά και πυροβόλα όπλα.

⁸⁰ Βλ. ό.π. παραπομπή 70.

⁸¹ Βλ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ., Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, ό.π, 2001, σ. 129.

⁷⁶ Βλ. KOPONTZΗΣ Τρ., Η Αστυνομική Συνεργασία στην ΕΕ, International Multilingual Journal of Science and Technology Vol. 6, Issue 7, July 2021, p.p. 3702-3717.

⁷⁷ Στο άρθρο 17 του κανονισμού με τίτλο «Συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών» ορίζονται τα εξής:

[«1. Τα κράτη μέλη αλληλοβοηθούνται και διατηρούν στενή και μόνιμη συνεργασία μεταξύ τους με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή του ελέγχου των συνόρων, σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 16. Ανταλλάσσουν μεταξύ τους όλες τις αναγκαίες για τον σκοπό αυτό πληροφορίες.

2. Η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων συντονίζεται από τον Οργανισμό.

3. Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του οργανισμού, τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν την επιχειρησιακή συνεργασία με άλλα κράτη μέλη και/ή τρίτες χώρες στα εξωτερικά σύνορα, περιλαμβανομένης της ανταλλαγής αξιωματικών-συνδέσμων, εφόσον η συνεργασία αυτή συμπληρώνει τη δράση του οργανισμού.

του άρθρου 1 «Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν το οποίο δημιουργήθηκε δυνάμει των διατάξεων του τίτλου IV της Σύμβασης Σένγκεν του 1990, αντικαθίσταται από ένα νέο σύστημα, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν II (SIS II), το οποίο επιτρέπει σε νέα κράτη μέλη να ενσωματωθούν στο σύστημα» και την Απόφαση 2001/886/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2001 «σχετικά με την ανάπτυξη του συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II)» στο άρθρο 1 της οποίας οριζόταν «Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν το οποίο δημιουργήθηκε δυνάμει των διατάξεων του τίτλου IV της Σύμβασης Σένγκεν του 1990, αντικαθίσταται από ένα νέο σύστημα, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν II (SIS II), το οποίο επιτρέπει σε νέα κράτη μέλη να ενσωματωθούν στο σύστημα».

Ακολούθησαν:

- ο Καν. 1986/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006 «σχετικά με την πρόσβαση στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) των υπηρεσιών των κρατών μελών που είναι υπεύθυνες για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας οχημάτων»,
- ο Καν. 1987/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006 «σχετικά με τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη χρήση του συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II)»⁸².

⁸² Στο άρθρο 1 με τίτλο «Εγκατάσταση και γενικός σκοπός του SIS II» ορίζεται :

«1. Εγκαθίσταται το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς («SIS II»).

2. Το SIS II αποσκοπεί, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης της δημόσιας ασφάλειας και τάξης και της προστασίας της ασφάλειας στο έδαφος των κρατών μελών, και στην εφαρμογή των διατάξεων του τίτλου IV του Τρίτου Μέρους της Συνθήκης σχετικά με την κυκλοφορία των προσώπων στο έδαφος των κρατών μελών, με τη χρησιμοποίηση πληροφοριών που διαβιβάζονται μέσω του συστήματος αυτού» και η

- Απόφαση 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2007 «σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II)» στο άρθρο 1 της οποίας με τίτλο «Εγκατάσταση και γενικός σκοπός του SIS II» ορίζεται :

«1. Εγκαθίσταται το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς («SIS II»). 2. Το σύστημα SIS II αποσκοπεί, σύμφωνα με την παρούσα απόφαση, στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής

3.3-SCHENGEN KAI ELLADA

Στην Ελλάδα, οι προσπάθειες για την εναρμόνιση με τα δεδομένα Σένγκεν με σκοπό την πλήρη εφαρμογή της ομώνυμης Σύμβασης, άρχισαν με την προσχώρησή της στην ομάδα των Κρατών Σένγκεν την 19/6/1992 ως πλήρες μέλος και εντατικοποιήθηκαν εκ μέρους όλων των συναρμοδίων Υπουργείων, ιδίως μετά την κύρωση της Σύμβασης από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το 1997.

Αποτέλεσμα αυτών υπήρξε η απόφαση των αρμοδίων Υπουργών των Κρατών Σένγκεν (Βιέννη, 7/10/1997), σύμφωνα με την οποία η Σύμβαση τέθηκε μερικώς σε εφαρμογή στην Ελλάδα από 8/12/1997, ημερομηνία κατά την οποία το ελληνικό NSIS συνδέθηκε επιχειρησιακά με το CSIS όπως και το ελληνικό γραφείο SIRENE. Ύστερα από αξιολογήσεις, το Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ αποφάσισε την 4/12/1999 την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου Σένγκεν και την άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα με ημερομηνία έναρξης την 26/3/2000.

Για την εφαρμογή της Σύμβασης ήταν απαραίτητη η υλοποίηση ορισμένων νομικών και τεχνικών προϋποθέσεων. Συγκεκριμένα, από νομικής άποψης απαιτούνταν η ύπαρξη σχετικής με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα νομοθεσίας καθώς και η κύρωση των συμφωνιών Schengen, των πρωτοκόλλων προσχώρησης και της τελικής πράξης από την Βουλή, η οποία έλαβε χώρα με το Ν.2514/1997⁸³. Από τεχνικής άποψης, οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν κυρίως στη διενέργεια αποτελεσματικών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα καθώς και στη λειτουργία του NSIS. Έτσι τα ληφθέντα μέτρα αφορούσαν τη δόμηση και λειτουργία του NSIS και τη συγκρότηση του Εθνικού Γραφείου SIRENE, καθώς και την προετοιμασία των ελληνικών δεδομένων και τη φόρτωσή τους στο NSIS ύστερα από έγκριση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Επίσης, προβλέφθηκε η πρόσβαση των αστυνομικών υπηρεσιών με on line σύστημα στο NSIS καθώς και εξοπλισμός τόσο των υπηρεσιών ελέγχου διαβατηρίων με συσκευές, όπως τερματικά ηλεκτρονικών υπολογιστών, ομοίμορφες σφραγίδες, συσκευές ελέγχου πλαστικότητας τύπου UV και PHOTOPHONE, όσο και των υπηρεσιών συνοριακής φύλαξης με σύγχρονα μέσα επιτήρησης και με ταυτόχρονη ενίσχυση του προσωπικού τους.

Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης της δημόσιας ασφάλειας και τάξης και της προστασίας της ασφάλειας στο έδαφος των κρατών μελών, και στην εφαρμογή των διατάξεων του τίτλου IV του τρίτου μέρους της συνθήκης ΕΚ σχετικά με την κυκλοφορία των προσώπων στο έδαφος των κρατών μελών, με τη χρησιμοποίηση πληροφοριών που διαβιβάζονται μέσω του συστήματος αυτού».

⁸³ [ΦΕΚ 140/A/27-6-1997, «Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν (Συνθήκη SCHENGEN)»].

4. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ⁸⁴ ΚΑΙ ΙΙΙ⁸⁵

Οι πολιτικές για τη μετανάστευση πολιτών από τρίτες χώρες αναφορικά με τη διαδικασία χορήγησης καθεστώτος ασύλου αλλά και διεθνούς προστασίας⁸⁶ άρχισαν να απασχολούν την ΕΚ αρχικά και την ΕΕ αργότερα περίπου από τη δεκαετία του 1980. Η Κοινότητα ασχολήθηκε με τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες μόνο έμμεσα και στο πλαίσιο μίας ευρύτερης αντιμετώπισης των μεταναστών από τρίτες χώρες και αυτή αφορούσε τη διασφάλιση της δικαιωμάτων τους κοινωνικών και οικονομικών που ήταν νόμιμα εγκατεστημένοι σε μία χώρα ώστε να αποφευχθεί το φαινόμενο της διακριτικής τους μεταχείρισης.

Η κίνηση στο χώρο της ΕΚ μέχρι τη δεκαετία του 80 σε πολίτες τρίτων χωρών αντιμετωπιζόταν ως διμερές ζήτημα μεταξύ του ΚΜ πρώτης εγκατάστασης και του κράτους μέλους επίσκεψης ή μετακίνησης⁸⁷.

Η σταδιακή επέκταση των αρμοδιοτήτων στον τρίτο πυλώνα οδήγησε σταδιακά στη διαμόρφωση αρχικά ελάχιστων κανόνων σε ότι αφορά τα δύο προαναφερόμενα θέματα και στο τέλος στη διαμόρφωση ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Κύριο χαρακτηριστικό των πολιτικών ήταν η μείωση του πολιτικού και διοικητικού βάρους στην εξέταση των αιτημάτων ασύλου από τα ΚΜ. Καθοριστικό ρόλο σε όλες τις διαδικασίες διαδραμάτισε ο Καν. 343/2003, γνωστός και ως Κανονισμός Δουβλίνο καθώς και ο μεταγενέστερος αυτού Καν. 604/2013⁸⁸.

⁸⁴ Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 για τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που έχει υποβληθεί σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας [Επίσημη Εφημερίδα L 50 της 25.2.2003].

⁸⁵ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 604/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (L 180).

⁸⁶ Στο χώρο της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας εμφανίζεται σε οδηγίες για θέματα ασύλου που εγκρίθηκαν μετά το πρόγραμμα Τάμπερε. Στην Ελλάδα εμφανίζεται στο ΠΔ 220/2007 (Α' 251) με το οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2003/9/ΕΚ, που αφορούσε την υποδοχή των αιτούντων άσυλο.

⁸⁷ Ο Καν. 1612/68/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15^{ης} Οκτωβρίου 1968, που αναφερόταν στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας διέκρινε το δικαίωμα ελευθερίας των πολιτών των ΚΜ από τους μετανάστες των τρίτων χωρών.

⁸⁸ Βλ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γιάννης, Το κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου και ο μηχανισμός του Δουβλίνου, σ. 457 κε, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής

Οι λόγοι που οδήγησαν την ΕΚ να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο θέμα οφείλονται στις συρράξεις στο χώρο της Ευρώπης αλλά και σε περιοχές εκτός Ευρώπης, που οδήγησε στην αύξηση των αιτήσεων για παροχή ασύλου αλλά και η σταδιακή αύξηση της ελευθερίας μετακινήσεων στο εσωτερικό της ΕΚ που διευκόλυνε τη δευτερογενή μετακίνηση των αλλοδαπών⁸⁹.

Οι πρώτες συζητήσεις ξεκίνησαν στο πλαίσιο διακυβερνητικών δομών συνεργασίας διακρατικής συνεργασίας, όπως η ομάδα Trevi, το σύστημα Schengen. Σκοπός των κρατών ήταν η αποτροπή των καταχρήσεων στις διαδικασίες ασύλου. Οι συζητήσεις αυτές οδήγησαν στην υπογραφή της Σύμβασης του Δουβλίνου⁹⁰, σκοπός της οποίας ήταν τα κράτη να ρυθμίσουν ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να εξετάζει τις αιτήσεις και να αποφεύγεται έτσι η διαδικασία πολλαπλών αιτήσεων σε ΚΜ. Η εν λόγω Σύμβαση είχε διακρατικό χαρακτήρα.

Είχε προηγηθεί η Συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία σε διακυβερνητικό πλαίσιο όριζε ότι τα συγκεκριμένα θέματα είναι κοινού ενδιαφέροντος και έτσι οφείλουν να αλληλοενημερώνονται και να συνεννοούνται στο πλαίσιο του Συμβουλίου ώστε να συντονίζουν τη δράση τους⁹¹.

Ακολουθώντας με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ⁹² αποτέλεσαν στόχο της Συνθήκης και επεκτάθηκαν καθώς είχε διαπιστωθεί η ανεπάρκεια των προγενέστερων ρυθμίσεων. Ακολούθησαν το Πρόγραμμα του Τάμπερε το 1999⁹³, της Χάγης το

Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη, 2015.

⁸⁹ Βλ. H. BATTJES, European Asylum Law and International Law, Immigration and Asylum Law and Policy in Europe, Volume 8, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden/Boston, 2006, p. 25-33.

⁹⁰ Σύμβαση περί καθορισμού του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως παροχής ασύλου η οποία υποβάλλεται σε ένα από τα ΚΜ των ΕΚ (ΕΕ 1997 C 254, σ. 1-12). Η Σύμβαση κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 1996/1991 (Α' 196).

⁹¹ Άρθρο Κ1 Συνθήκης του Μάαστριχτ, Τίτλος VI- Διατάξεις σχετικά με τη συνεργασία στους τομείς Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, ΕΕ 1992, C191.

⁹² Άρθρο 2 ΣΕΕ (Συνθήκη του Άμστερνταμ): «Η Ένωση θέτει ως στόχους:..να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά στους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».

⁹³ Βλ. Βλ. αναλυτικά «ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ 15 ΚΑΙ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1999» διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf>,

2004⁹⁴ και της Στοκχόλμης το 2010⁹⁵. Με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας το άσυλο και η μετανάστευση αποτέλεσαν τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ. Αποτέλεσαν ένα μόνο τίτλο στη νέα Συνθήκη, καθορίστηκαν ενιαίες διαδικασίες, ενισχύθηκε ο ρόλος του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, ενώ με την καθιέρωση της ειδικής πλειοψηφίας διευκολύνθηκε η λήψη

Βλ. Κεφ IV:ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ στο «ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ 15 ΚΑΙ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1999, ΑΝΑΓΝΟΥ Μ., Ευρωπαϊκά σύνορα, μετανάστευση & ασφάλεια: Προκλήσεις για την ΕΕ και την Ελλάδα, σ. 257 κε, στο Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη, 2015. Με το πρόγραμμα του Τάμπερε τέθηκαν οι βάσεις για τη υιοθέτηση ελάχιστων κοινών προδιαγραφών στις πολιτικές ασύλου και εγκρίθηκαν και τα εξής νομικά κείμενα:

- Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιανουαρίου 2003 που ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ΠΔ 220/2007 (Α' 251).
- Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 που ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ΠΔ 96/2008 (Α' 152).
- Οδηγία 2005/85/ΕΚ της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2005 που ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ΠΔ 90/2008 (Α' 13).
- Οδηγία 2001/55/ΕΚ της 20^{ης} Ιουλίου 2001 που ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ΠΔ 80/2006 (Α' 82).

⁹⁴ Βλ. Βλ. (ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ) ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2005/C53/01), Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, C53/3-3-2005, ΑΝΑΓΝΟΥ Μ., ό.π., Ευρωπαϊκά σύνορα, μετανάστευση & ασφάλεια: Προκλήσεις για την ΕΕ και την Ελλάδα, παραπ. 102, σ. 261-262.

⁹⁵ Βλ. . COM (2009) 262 τελικό, Βρυξέλλες, 10-06-2009, IV (Πληροφορίες) Πληροφορίες προερχόμενες από τα θεσμικά όργανα, τα λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ – ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ (2010/C115/01), C115, 4-5-2010, διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:el:PDF>, Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010 - 2014), διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.mfa.gr/brussels/monimi-antiprosopeia-ee/ellada-sten-ee/europaikos-khoros-dikaiousunes-eleutherias-kai-asphaleia.html?page=3>.

αποφάσεων, όπως διευρύνθηκε και η δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁹⁶.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ II (Καν. 343/2003)

Ο κανονισμός που είναι γνωστός ως Κανονισμός Δουβλίνο II⁹⁷ αποβλέπει στην αντικατάσταση των διατάξεων της Σύμβασης του Δουβλίνου του 1990 με ευρωπαϊκή νομοθεσία. Σκοπός του είναι ο προσδιορισμός, το συντομότερο δυνατό, του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου και ο καθορισμός λογικών προθεσμιών για κάθε στάδιο της διαδικασίας προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Αποσκοπεί στην αποτροπή της κατάχρησης των διαδικασιών ασύλου που συνιστούν οι πολλαπλές αιτήσεις.

Η κύρια φιλοσοφία του είναι ότι το κράτος με τη μεγαλύτερη εμπλοκή στην είσοδο ή τη διαμονή είναι αρμόδιο να εξετάσει την αίτηση. Ο καθορισμός του κράτους πραγματοποιείται με μία σειρά αντικειμενικών και ιεραρχικών κριτηρίων. Επίσης βάσει της ρήτηρας της κυριαρχίας ένα κράτος δύναται να εξετάζει την αίτηση ασύλου υπηκόου τρίτου κράτους ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση βάσει των κριτηρίων που ορίζονται στο άρθρο 3 πραγ. 2. Το ισχυρότερο κριτήριο είναι η ύπαρξη οικογενειακών δεσμών⁹⁸.

Πιο πριν είχε υιοθετηθεί ο Καν. 2725/2000 για τη βάση Eurodac με τον οποίο δημιουργήθηκε η πρώτη βάση δεδομένων για το άσυλο και θεσπίστηκαν υποχρεώσεις συνεργασίας μεταξύ των ΚΜ⁹⁹.

⁹⁶ Βλ. Ι. Φ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Το άσυλο και η μετανάστευση μετά την Συνθήκη της Λισαβώνας, ΕΕΕυρΔ, τεύχος 4, 2010, σ. 501-502.

⁹⁷ Βλ. Ι. Φ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ο Κανονισμός Δουβλίνο-II (σχετικά με τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής ένωσης που είναι υπεύθυνο για την εξέταση μίας αίτησης ασύλου) και οι συνέπειές του στην ελληνική πολιτική και πρακτική για το άσυλο, Επιθεώρηση Δημοσίου και Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 47, Τεύχος 2, Απρίλιος-Ιούνιος 2003, Αθήνα, σ. 273-288.

⁹⁸ Βλ. άρθρα 9-13 του συγκεκριμένου Κανονισμού.

⁹⁹ «Eurodac is a large-scale IT system that helps with the management of European asylum applications since 2003, by storing and processing the digitalised fingerprints of asylum seekers and irregular migrants who have entered a European country. In this way, the system helps to identify new asylum applications against those already registered in the database.

It is used by 32 countries: 28 EU Member States and 4 Associated Countries (Iceland, Norway, Switzerland and Liechtenstein). National asylum authorities use Eurodac to store new fingerprints and compare existing records on asylum seekers. Law enforcement authorities and Europol can access the system – under strict conditions – to prevent, detect and investigate terrorist and other serious criminal offences», διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Eurodac>.

Σύμφωνα με τον κανονισμό του Δουβλίνου, τα ΚΜ οφείλουν να προσδιορίσουν, στη βάση αντικειμενικών και ιεραρχημένων κριτηρίων, το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου¹⁰⁰ που υποβλήθηκε εντός της επικράτειάς τους. Το σύστημα αποσκοπεί στην αποφυγή του φαινομένου της αναζήτησης του ευνοϊκότερου κράτους υποδοχής (asylum shopping) και συγχρόνως στην παροχή εγγύησης ότι η περίπτωση κάθε αιτούντος άσυλο θα εξετάζεται από ένα και μόνο κράτος μέλος.

Αν η ανάλυση των κριτηρίων του κανονισμού υποδεικνύει ένα άλλο κράτος μέλος ως υπεύθυνο, από αυτό το τελευταίο ζητείται να «αναλάβει» τον αιτούντα άσυλο και, κατά συνέπεια, να εξετάσει το αίτημά του. Στην περίπτωση κατά την οποία το εν λόγω κράτος αναγνωρίζει την αρμοδιότητά του, το πρώτο κράτος μέλος οφείλει να εξασφαλίσει τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο μέχρι αυτό.

Μια άλλη περίπτωση είναι εκείνη κατά την οποία, εάν ένα ΚΜ έχει ήδη εξετάσει ή έχει αρχίσει την εξέταση μιας αίτησης παροχής ασύλου, μπορεί να του ζητηθεί να «αναλάβει εκ νέου» τον αιτούντα άσυλο που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να έχει λάβει την άδειά του για τούτο.

Θα πρέπει λοιπόν να ολοκληρώσει την εξέταση του αιτήματος και να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ώστε ο αιτών άσυλο να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του¹⁰¹.

Επίσης βλ. BABOYΛΑ Ν., Πρόσβαση στη βάση δεδομένων EURODAC από τις αρχές επιβολής του νόμου και την Ευροπόλ, για την πρόληψη, εξακρίβωση και διερεύνηση τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών αζιόποιων πράξεων, σ. 308 κε, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

¹⁰⁰ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 439/2010 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19^{ης} Μαΐου 2010 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (L 132).

¹⁰¹ Βλ. DURANDE-KONTOY Μαρία, Η Οδηγία 2008/115/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών και η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σ. 359 κε, ΤΣΙΑΤΣΙΟΣ Θεόδωρος, Παρέμβαση: Από την απέλαση στην επιστροφή-Τελικά άλλαξε τίποτε στην πράξη; σ. 431 κε, ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΚΗ Ελένη, Εξωεδαφικές διαδικασίες ασύλου στην ΕΕ, σ. 486 κε, στο «Εξελίξεις και Προκλήσεις στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΥΡΥΓΕΝΗ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΔΡΑΣ JEAN MONNET ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1, Θεσσαλονίκη, 2015.

Ο Κανονισμός προβλέπει μία σειρά προθεσμιών ενώ θεσπίζει γενικότερη υποχρέωση διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των ΚΜ ενώ ακολούθησε η έγκριση του Καν. 1560/2003¹⁰² που αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των ΚΜ καθώς επίσης να υπάρξει μηχανισμός για την εξεύρεση λύσης σε περίπτωση που υπάρχει απόκλιση μεταξύ δύο ΚΜ.

Ο προαναφερόμενος Κανονισμός οδήγησε σε αυξανόμενη σύγκρουση μεταξύ Βορρά και Νότου, κέντρου και Περιφέρειας στην ΕΕ, καθώς οι χώρες της περιφέρειας αντιμετώπισαν υψηλό αριθμό αιτημάτων και είναι οι χώρες που είχαν υποστεί τη μεγαλύτερη πίεση στο μεταναστευτικό ζήτημα. Σε ότι αφορά την Ελλάδα η εφαρμογή του Κανονισμού οδήγησε στην πλήρη κατάρρευση του συστήματος ασύλου και έντεινε τις διαφορές κέντρου –περιφέρειας, βορρά – νότου στην ΕΕ¹⁰³.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΙΙΙ (Καν. 604/2013)

Η συνθήκη της Λισσαβώνας όπως ήδη αναφερθεί ενέταξε το άσυλο και τη μετανάστευση στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ. Η αύξηση της σημασίας θεσμικά του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε συνδυασμό με την κατάργηση της ομοφωνίας στο Συμβούλιο των Υπουργών, με την αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής για την άσκηση νομοθετικής πρωτοβουλίας και τη δυνατότητα ελέγχου δικαστικά των πράξεων από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο οδήγησε σε έναρξη διαδικασίας νομικά για τη διαμόρφωση ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, όπως είχε εξηγηθεί στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

Το πρόγραμμα:

- Δημιουργία χώρου προστασίας και αλληλεγγύης των προσφύγων βάσει κοινής διαδικασίας ασύλου και ομοιόμορφου καθεστώτος για τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται διεθνής προστασία,

- Έθετε προστασία για την ολοκλήρωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος ασύλου έως το τέλος του 2012,

- Και καλούσε την Επιτροπή να προβεί στην υιοθέτηση νέων νομικών πράξεων.

Η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις η διαπραγμάτευση των οποίων ολοκληρώθηκε την άνοιξη του 2013¹⁰⁴. Η Επιτροπή διατήρησε

¹⁰² Κανονισμός 1560/2003/ΕΚ της Επιτροπής της 2^{ας} Σεπτεμβρίου 2003, για τα μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού 343/2003 του Συμβουλίου για την θέσπιση κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, ΕΕ 2003 L 222/3.

¹⁰³¹⁰³ Βλ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., ό.π., Το κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου και ο μηχανισμός του Δουβλίνου, σ. 461-469.

¹⁰⁴ Συγκεκριμένα η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις που αναφέρονταν στην αναμόρφωση των πυλώνων του

αμετάβλητη την ιεραρχία των κριτηρίων ευθύνης και κινήθηκε στην κατεύθυνση ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας του συστήματος και της βελτίωσης του επιπέδου προστασίας για τους αιτούντες. Παράλληλα η Επιτροπή προσπάθησε να μειώσει την πίεση των χωρών της περιφέρειας και τη δυσκολία διαχείρισης μεγάλου αριθμού προσφύγων από αυτές με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Ελλάδα.

Μετά από πολλές διαπραγματεύσεις συμφωνήθηκε ο μηχανισμός έκτακτης προειδοποίησης, ένας περίπλοκος μηχανισμός μέσω του οποίου ένα ΚΜ που αντιμετωπίζει ισχυρές πιέσεις στο σύστημα του ασύλου του, υποβάλει πρόγραμμα δράσης στην Επιτροπή και το Συμβούλιο και τίθεται σε εποπτεία σχετικά με τα μέτρα αντιμετώπισης της πίεσης αυτής. Παράλληλα υιοθετήθηκε και ένα πλαίσιο ουσιαστικής και πρακτικής αλληλεγγύης για τα ΚΜ που αντιμετωπίζουν πιέσεις στα συστήματα ασύλου τους λόγω μεταναστευτικών ροών.

Σημαντικά στοιχεία του νέου Κανονισμού αποτελούν:

- επικουρική προστασία,
- διεύρυνση της έννοιας της οικογένειας,
- ειδική προσωπική συνέντευξη,
- νέοι κανόνες για την ασφάλεια και την εμπιστευτικότητα,
- νέοι κανόνες κατανομής των δαπανών μεταφοράς και την ανταλλαγή πληροφοριών πριν την εκτέλεση της μεταφοράς,
- υποχρέωση ενημέρωσης του αιτούντα για τον Κανονισμό και τις επιπτώσεις του στον ίδιο, καθώς και το δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης μεταφοράς,
- τίθεται προθεσμία δύο μηνών για την υποβολή αίτησης ανάληψης ευθύνης για αιτούντα άσυλο, σε περίπτωση που διαπιστωθεί θετική απάντηση στο σύστημα Eurodac,
- πραγματοποιήθηκαν αλλαγές σχετικά με την κράτηση των αιτούντων,
- ανθρωπιστική ρήτρα και ρύθμιση για την υποχρεωτική συνένωση των αιτούντων με μέλη της

Τάμπερε ήτοι, ορισμός πρόσφυγα, διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης του διεθνούς καθεστώτος προστασίας, υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία βάσει των διατάξεων του Κανονισμού του Δουβλίνου. Παράλληλα αναδιατυπώθηκε μέρος των διατάξεων του κανονισμού Eurodac. Σημειώνεται ότι για τον ορισμό του πρόσφυγα σχετική ήταν η 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2011. Τα αποτελέσματα ήταν προϊόν γενικότερων συμβιβασμών.

οικογένειας τους όταν κάποιος από αυτούς βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης κλπ¹⁰⁵

5.- ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΣΟΔΟΥ-ΕΞΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΕ

Το σύστημα Εισόδου-Εξόδου, είναι το πιο φιλόδοξο σχέδιο της ΕΕ το οποίο θα καταγράφει κάθε είσοδο και έξοδο πολιτών τρίτων χωρών.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάθε χρόνο καταγράφονται περίπου 300 εκατ. εισοδοί και εξοδοί από και προς την Ε.Ε.

Με το εν λόγω σύστημα θα καταγράφονται όλοι οι πολίτες τρίτων χωρών που μένουν στην Ε.Ε. μέχρι 90 μέρες, όπως και εκείνοι για τους οποίους απαιτείται visa. Αυτό σημαίνει ότι θα καταγράφεται από το νέο Σύστημα Πληροφοριών για τη Visa, κάθε είσοδος και έξοδος πολιτών από χώρες εκτός της Ε.Ε.

Θα εφαρμοστεί ένα βιομετρικό σύστημα ελέγχου σε κάθε σημείο εισόδου. Οι πολίτες της Ε.Ε. θα αναγνωρίζονται με τη χρήση βιομετρικών διαβατηρίων, ενώ βιομετρικοί δείκτες θα απαιτούνται για τους πολίτες όλων των άλλων χωρών όταν κάνουν αίτηση για visa ή όταν διασχίζουν τα σύνορα χωρίς visa.

Μακροπρόθεσμα, η Επιτροπή φαίνεται να σχεδιάζει να αντικαταστήσει το σύστημα Visa με το STA (Travelers Audication System-Σύστημα Ταυτοποίησης Ταξιδιωτών). Η ιδέα είναι να αντικατασταθούν τα δεδομένα της Visa με βιομετρικούς δείκτες που θα συλλέγονται σε μια κεντρική βάση δεδομένων. Θα υπάρχει επίσης άλλο σύστημα που θα δίνει στους συχνούς ταξιδιώτες την επιλογή της προ-εγγραφής, έτσι ώστε να μπορούν να εισέρχονται σύντομα. Θα πρέπει να παρέχονται μόνο στοιχεία της ίριδας, τα οποία θα ελέγχονται μέσα σε 15''.

Αυτή η απόφαση φαίνεται να προέρχεται από την μελέτη Borsec τη (Border Security)¹⁰⁶ οποία είχε παραγγείλει ο FRONTEX. Επιθυμία της Επιτροπής φαίνεται να είναι ο απόλυτος έλεγχος των εισόδων-εξόδων από και προς την Ε.Ε. περιορίζοντας έτσι τους κύριους δρόμους της παράνομης μετανάστευσης.

Ο FRONTEX παραδέχεται ότι οι περισσότεροι παράνομοι μετανάστες διασχίζουν τα σύνορα με νόμιμα έγγραφα, αλλά μένουν στην ΕΕ αφού λήξει η visa τους. Αυτή η πιθανότητα θα περιοριστεί, επειδή το VIS θα γνωστοποιεί στα κράτη μέλη της Ε.Ε. τα άτομα των οποίων η visa έχει λήξει ώστε ακολούθως να απελαθούν.

¹⁰⁵ Βλ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., ό.π., Το κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου και ο μηχανισμός του Δουβλίνου, σ. 472-473.

¹⁰⁶ Βλ. IPSC, Institute for the Protection and the Security of the Citizen, Annual report 2008, European Commission, διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://aei.pitt.edu/93415/1/2008.pdf>.

Ακόμη κι αν αυτό δεν έχει σαν αποτέλεσμα την άμεση σύλληψη, θα υπάρχει η δυνατότητα στα κράτη να γνωρίζουν ποιος μένει μέσα στην επικράτεια χωρίς να διαθέτει σε ισχύ τα απαραίτητα συνοδευτικά έγγραφα.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι το 2006 έμειναν στην Ε.Ε. γύρω στα 8 εκατομμύρια παράνομοι μετανάστες, ενώ εκτιμά βασιζόμενη σε διάφορες έρευνες, ότι αυτοί που μένουν αφού λήξει η visa τους κυμαίνονται σε ένα ποσοστό περίπου στο 50%.

Το εν λόγω πρόγραμμα συλλογής δεδομένων, θα είναι μοναδικό στον κόσμο, είναι ωστόσο αμφίβολο αν θα μπορεί να είναι τεχνολογικά επιτυχημένο λόγω της πολυπλοκότητάς του. Η κριτική στο εν λόγω πρόγραμμα έχει περιοριστεί μέχρι τώρα σε επιχειρήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Τα μελλοντικά εργαλεία για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, μπορούν να είναι:

1. Η διευκόλυνση των συνοριακών ελέγχων των αξιόπιστων (bona fide) ταξιδιωτών.

2. Η πιθανή εισαγωγή συστήματος καταχώρισης εισόδου εξόδου.

3. Η εξέταση της δημιουργίας ενός ηλεκτρονικού συστήματος έγκρισης μετακίνησης (ταξιδιού) (Electronic System of Travel Authorization - ESTA)¹⁰⁷.

6.- ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΤΩΝ BONA FIDE ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ

Το ισχύον νομικό καθεστώς για την πραγματοποίηση των ελέγχων των υπηκόων τρίτων χωρών, στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, θα μπορούσε να τροποποιηθεί, προκειμένου να διευκολυνθούν ορισμένες κατηγορίες ταξιδιωτών, οι οποίοι θα υπαχθούν στο καθεστώς του «καταχωρημένου ταξιδιώτη». Έτσι, τα πρόσωπα της κατηγορίας αυτής, δεν θα υφίστανται καθυστερήσεις στα σύνορα, αφού ο έλεγχος θα διενεργείται με τη χρήση «αυτόματων πυλών» που θα ταυτοποιούν τα βιομετρικά τους δεδομένα.

Η χρήση των «αυτόματων πυλών», θα διευκολύνει επίσης και τους υπηκόους κρατών-μελών της Ε.Ε., αλλά και όσους απολαμβάνουν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, υπό την προϋπόθεση ότι τα

πρόσωπα αυτά θα χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό διαβατήριο.

7.- ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ-ΕΞΟΔΟΥ

Αυτόματη καταχώρηση του χρόνου και του σημείου εισόδου και εξόδου των υπηκόων τρίτων χωρών, που υπόκεινται ή όχι σε καθεστώς θεώρησης, θα μπορούσε να εισαχθεί στα σύνορα, προκειμένου να εντοπίζονται όσοι παραβιάζουν τον χρόνο παραμονής στον ενιαίο χώρο.

Η λειτουργία του εν λόγω συστήματος προϋποθέτει:

α) Τη χρήση των βιομετρικών στοιχείων, τα οποία θα συλλέγονται κατά τη υποβολή αίτησης θεώρησης στο πλαίσιο του VIS, στα προξενεία και

β) την αξιοποίηση των συσκευών αναγνώρισης βιομετρικών δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν στα σύνορα για το VIS, αφής στιγμής ξεκινήσει η λειτουργία του εν λόγω συστήματος στα σύνορα.

8.- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ (ΤΑΞΙΔΙΟΥ) (ELECTRONIC SYSTEM OF TRAVEL AUTHORISATION- ESTA)

Η Επιτροπή θα εκπονήσει μελέτη σκοπιμότητας για τη λειτουργία του εν λόγω συστήματος, το οποίο θα περιέχει τα στοιχεία των μη υποκείμενων σε καθεστώς θεώρησης αλλοδαπών, που θα προσδιορίζουν την ταυτότητά τους, το διαβατήριο και τις λεπτομέρειες του ταξιδιού τους. Τα δεδομένα θα χρησιμοποιούνται για να αποδεικνύεται ότι τα πρόσωπα αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου πριν την πραγματοποίηση ταξιδιού προς την ΕΕ.

Όλα τα προαναφερόμενα συστήματα (1,2 και 3) θα πρέπει να συμβαδίζουν με τους κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων της Ε.Ε, με τα άρθρα 16 και 17 της «Οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών» και με τον «Κανονισμό (ΕΚ) 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας».

9.- ΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ

Κάθε άτομο, ανεξαρτήτως εθνικότητας, μπορεί να διασχίσει τα εσωτερικά σύνορα σε οποιοδήποτε σημείο χωρίς να υποβληθεί σε έλεγχο. Η αστυνομία μπορεί να ασκήσει ελέγχους σε μεθοριακές περιοχές κατά τον ίδιο τρόπο που τους ασκεί στην υπόλοιπη επικράτεια του κράτους μέλους. Τα ΚΜ καταργούν κάθε εμπόδιο που παρακωλύει τη ροή της κυκλοφορίας στα οδικά σημεία διέλευσης. Σε περίπτωση σοβαρής απειλής για τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια, τα κράτη μέλη μπορούν να

¹⁰⁷ ESTA is an automated system that determines the eligibility of visitors to travel to the United States under the Visa Waiver Program (VWP). Authorization via ESTA does not determine whether a traveler is admissible to the United States. U.S. Customs and Border Protection officers determine admissibility upon travelers' arrival. The ESTA application collects biographic information and answers to VWP eligibility questions. ESTA applications may be submitted at any time prior to travel, though it is recommended that travelers apply as soon as they begin preparing travel plans or prior to purchasing airline tickets, διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.cbp.gov/travel/international-visitors/esta>.

επαναφέρουν κατ' εξαίρεση τον έλεγχο στα εσωτερικά τους σύνορα για περίοδο, κατ' αρχήν, τριάντα ημερών κατ' ανώτατο όριο. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί εφόσον οι περιστάσεις το αιτιολογούν. Όταν ένα κράτος αποφασίσει να επαναφέρει αυτό τον έλεγχο, προειδοποιεί το συντομότερο δυνατόν τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή.

Τα ΚΜ και η Επιτροπή προβαίνουν σε διαβουλεύσεις, τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες πριν από την επαναφορά του ελέγχου, ούτως ώστε να οργανώσουν αμοιβαία συνεργασία και να εξετάσουν την αναλογικότητα των μέτρων σε σχέση με τα γεγονότα εξαιτίας των οποίων επαναφέρεται ο έλεγχος αυτός. Η απόφαση επαναφοράς του ελέγχου στα εσωτερικά σύνορα λαμβάνεται με διαφάνεια και ενημερώνεται πλήρως το κοινό εκτός και αν οι λόγοι ανωτέρας βίας που αφορούν την ασφάλεια το απαγορεύουν. Εφόσον το απαιτεί η δημόσια τάξη, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να επαναφέρει αμέσως τον έλεγχο στα εσωτερικά του σύνορα. Κατ' εξαίρεση, όταν το απαιτούν η δημόσια τάξη ή η ασφάλεια, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να επαναφέρει αμέσως τον έλεγχο στα εσωτερικά του σύνορα· κοινοποιεί στη συνέχεια την απόφασή του στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή.

10.-ΚΩΔΙΚΑΣ ISPS

Στις 12 Δεκεμβρίου 2002, στη Διπλωματική Διάσκεψη του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού [IMO (International Maritime Organization)] υιοθετήθηκαν οι τροποποιήσεις της ΔΣ SOLAS¹⁰⁸ 74¹⁰⁹ και το νέο κεφάλαιο XI-2 με τίτλο «Ειδικά Μέτρα για την ενίσχυση της Ναυτικής Ασφάλειας» που περιλαμβάνει και τον Διεθνή Κώδικα για την ασφάλεια των πλοίων και λιμενικών εγκαταστάσεων από έκνομες ενέργειες (Κώδικας ISPS – International Ship and Port Facility Security Code).

Οι τροποποιήσεις θέσπισαν ένα τυποποιημένο, συμβατό διεθνές πλαίσιο για την ανίχνευση των απειλών κατά της ασφάλειας, ενώ μεταξύ των άλλων ρυθμίζουν και τις επί μέρους υποχρεώσεις των φορέων και αρμοδίων αρχών που εμπλέκονται στην θαλάσσια μεταφορά και την εξυπηρέτηση του πλοίου στο λιμένα, να λάβουν προληπτικά μέτρα για να μειωθεί ο κίνδυνος ενεργειών προσαβολής της ασφάλειας που έχουν επιπτώσεις στα πλοία ή τις Λιμενικές Εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται στο διεθνές εμπόριο.

Η επιτυχής εφαρμογή του συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου αποσκοπεί στην μείωση του κινδύνου από τρομοκρατικό συμβάν που θα επηρέαζε τους λιμένες της χώρας και τα ελλιμενιζόμενα σε αυτούς πλοία.

10.1- ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΛΙΜΕΝΑ, ΛΙΜΕΝΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΟΙΟΥ

ΑΣΦΑΛΕΙΑ

¹⁰⁸ Safety on Life at Sea.

¹⁰⁹ Η η ενσωμάτωση στην Ελληνική έννομη τάξη πραγματοποιήθηκε με το Π.Δ. 56/2004 (Α' 47)

Σύμφωνα με την παραγρ. 5 του άρθρου 2 του Καν. (ΕΚ) 725/2004¹¹⁰ ως Ασφάλεια στη θάλασσα εννοείται «ο συνδυασμός των προληπτικών μέτρων για την προστασία των θαλάσσιων μεταφορών και των λιμενικών εγκαταστάσεων από τις απειλές διάπραξης σκόπιμων παράνομων ενεργειών».

Ως σκόπιμη παράνομη ενέργεια σύμφωνα με την παραγρ. 13 του ιδίου άρθρου εννοείται « πράξη εκ προθέσεως, η οποία ως εκ της φύσεως ή του πλαισίου της, μπορεί να βλάψει τόσο τα πλοία που χρησιμοποιούνται για το διεθνές εμπόριο ή τις εθνικές μεταφορές, τους επιβάτες ή το φορτίο τους, καθώς και τις λιμενικές εγκαταστάσεις στις οποίες ελλιμενίζονται».

ΛΙΜΕΝΑΣ

Στην ελληνική έννομη τάξη ο ορισμός του λιμανιού δίνεται στις διατάξεις του Ν. 2971/1999 (Α' 285)¹¹¹. Συγκεκριμένα στο άρθρο 1 ορίζεται ότι «Λιμένας είναι ζώνη ξηράς και θάλασσας μαζί με έργα και εξοπλισμό, που επιτρέπουν κυρίως την υποδοχή κάθε είδους πλωτών μέσων και σκαφών αναψυχής, τη φορτοεκφόρτωση, αποθήκευση, παραλαβή και προώθηση των φορτίων τους, την εξυπηρέτηση επιβατών και οχημάτων και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις θαλάσσιες μεταφορές».

Σύμφωνα με το Ν. 3622/2007 (Α' 281)¹¹² άρθρο 2 παραγρ. 12 «Λιμένας είναι η προσδιορισμένη περιοχή ξηράς και ύδατος, στην οποία βρίσκονται μία ή περισσότερες λιμενικές εγκαταστάσεις, πλην στρατιωτικών, τα όρια της οποίας καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 10 του παρόντος και δεν συμπίπτουν κατ' ανάγκη με τα όρια της ζώνης λιμένα, κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 2971/2001, όπως ισχύει».

Στο άρθρο 10 του ιδίου νόμου με θέμα «Καθορισμός περιοχής λιμενικής εγκατάστασης και λιμένα» ορίζεται ότι: «1. Με απόφαση του προϊσταμένου της κατά τόπον αρμόδιας Λιμενικής Αρχής, μετά από πρόταση του φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης καθεμιάς υπόχρεης λιμενικής εγκατάστασης, καθορίζονται ή τροποποιούνται τα όρια αυτής, για τους σκοπούς του παρόντος, και απεικονίζονται σε συνημμένο στην απόφαση τοπογραφικό διάγραμμα. 2. Με απόφαση της αρμόδιας Αρχής Ασφαλείας κάθε υπόχρεου λιμένα, καθορίζονται ή τροποποιούνται, για τους σκοπούς του παρόντος, τα όρια της περιοχής του, ως και των παρακείμενων περιοχών που έχουν επίπτωση στην ασφάλειά του.

¹¹⁰ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 725/2004 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 31^{ης} Μαρτίου 2004 για τη βελτίωση της ασφάλειας στα πλοία και στις λιμενικές εγκαταστάσεις (L 129).

¹¹¹ «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις».

¹¹² «Ενίσχυση της ασφάλειας πλοίων, λιμενικών εγκαταστάσεων και λιμένων και άλλες διατάξεις».

ΛΙΜΕΝΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ως Λιμενική εγκατάσταση σύμφωνα με τις διατάξεις του προαναφερόμενου νόμου και δη το άρθρο 2 παραγρ. 10, ορίζεται ο καθοριζόμενος, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ιδίου νόμου χώρος, δημόσιας ή ιδιωτικής χρήσεως, που περιλαμβάνει αγκυροβόλια, προβλήτες και ζώνες προσέγγισης από τη θάλασσα και στον οποίο γίνεται η διασύνδεση πλοίου/λιμένα.

Ειδικότερα οι διατάξεις του ISPS Code εφαρμόζονται:

- στις λιμενικές εγκαταστάσεις της Επικράτειας που εξυπηρετούν πλοία που περιγράφονται κατωτέρω στην ενότητα «Πλοία».

- Στις λιμενικές εγκαταστάσεις της Επικράτειας, οι οποίες παρόλο που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο από πλοία τα οποία δεν εκτελούν διεθνείς πλόες, υποχρεούνται, περιστασιακά, να εξυπηρετούν πλοία τα οποία αφικνούνται ή αναχωρούν στο πλαίσιο διεθνή πλου. Με απόφαση του Υπουργού ΝΑΠ¹¹³

¹¹³Σε ότι αφορά τον τομέα Εσωτερικής Ασφάλειας στην Ελλάδα και τις ανεπιτυχείς μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν 2009-2013 στον Υπουργείο Ναυτιλίας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής στο υπάγεται το Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ., βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τ., ό.π. «Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας ως αυτόνομος διοικητικός κυβερνητικός θεσμός κατά την περίοδο 1971-2016», του ιδίου «The Hellenic Ministry of Mercantile Marine, as an autonomous administrative governmental institution in the period 1971-2011. A descriptive and critical approach», International Journal of Business and Social Science Vol. 3, issue 8, special issue, April 2012, p.p.61-75.

Σε ότι αφορά το μοντέλο εσωτερικής ασφάλειας που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 και κριτική σε αυτό βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τ., «Πολιτική ασφάλειας και μοντέλο διοίκησης δυνάμεων Ολυμπιακών Αγώνων 2004», International Multilingual Journal of Science and Technology, Vol. 6, Issue 5, May 2021, p.p. 3181-3196, του ιδίου «The 2004 Olympic Games Security Policy: a Strategic Management Approach of Olympic Security Forces with Emphasis on Events System Management and the Role of the Hellenic Coast Guard», σ.192, εκδ. BOOKSTARS, Αθήνα, 2020, ISBN: 978-960-571-347-4, του ιδίου international conference "10th International Conference on Knowledge, Economy and Management, the 11th International Conference of the Asia Chapter & 2nd Conference of the MENA Chapter of the Academy of HRD", held in Istanbul, November 08-10, 2012, announcement with title: «Strategic management of security forces during the OG 2004 (Athens). Crisis management system and the role of the Hellenic Coast Guard» [ISBN 978-9944-0203-9-8] (Proceedings p.p. 229-249), του ιδίου «Strategic management of security forces during the OG 2004 (Athens). Crisis management system and the role of the Hellenic Coast Guard», The Journal of Knowledge Economy and Knowledge Management, E – Journal, 2012 VOLUME: VII FALL, p.p. 37-57 (available: <http://www.beykon.org/dergi/dergi2012-II.html>), του ιδίου «A critical approach of the administrative security model

καθορίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία για το χαρακτηρισμό και την ανάδειξη μιας λιμενικής εγκατάστασης, ως περιστασιακής εξυπηρέτησης πλοίων διεθνών πλόων, καθώς και ο βαθμός εφαρμογής σε αυτήν του Κεφαλαίου XI-2 της Διεθνούς Σύμβασης SOLAS 74 και του Κώδικα.

- Στους λιμένες της Επικράτειας στους οποίους βρίσκονται μία ή περισσότερες λιμενικές εγκαταστάσεις των περιπτώσεων που αναφέρθηκαν παραπάνω εξαιρουμένων των στρατιωτικών λιμενικών εγκαταστάσεων.

- Σε περιοχές που συνδέονται με τους λιμένες της προαναφερόμενης περίπτωσης, όπως αυτές καθορίζονται από τη μελέτη αξιολόγησης ασφάλειας του άρθρου 7 του Ν. 3622/2007.

ΠΛΟΙΟ

Η εφαρμογή των διατάξεων του ISPS Code πραγματοποιείται στους ακόλουθους τύπους πλοίων που εκτελούν διεθνείς πλόες:

A.- επιβατηγά πλοία, περιλαμβανομένων και επιβατηγών ταχύπλων σκαφών,

B.- φορτηγά πλοία, περιλαμβανομένων και ταχύπλων σκαφών, 500 κόρων ολικής χωρητικότητας και άνω,

Γ.- κινητές μονάδες γεώτρησης ανοιχτής θαλάσσης καθώς και στις εταιρείες των πλοίων της προαναφερόμενης περίπτωσης όπως αυτές ορίζονται στον κανόνα IX/1 της Σύμβασης SOLAS.

Δ.- Στα επιβατηγά πλοία που εξυπηρετούν την εθνική κυκλοφορία και που εμπίπτουν στην κατηγορία Α, υπό την έννοια του άρθρου 4 της Οδηγίας 98/18/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1998, για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία, καθώς και στις εταιρείες τους, όπως ορίζονται στον κανόνα IX/1 της Σύμβασης SOLAS.

Οι διατάξεις του ISPS Code δεν εφαρμόζονται: σε πολεμικά πλοία, σε βοηθητικά πολεμικά πλοία ή άλλα πλοία που ανήκουν ή διαχειρίζονται από κράτη που έχουν συμβληθεί στη Διεθνή Σύμβαση για την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα (SOLAS 74) και έχουν κυρώσει τις τροποποιήσεις της Διεθνούς αυτής Σύμβασης που υιοθετήθηκαν στη Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κυβερνήσεων της Διεθνούς Σύμβασης στις 12 Δεκεμβρίου 2002 και τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά σε κρατική μη εμπορική υπηρεσία.

and the security policy of the Olympic Games 2004 (Athens)», Review of European Studies, Vol. 3, issue 2, December 2011, p.p. 58-72, (doi:10.5539/res.v3n2p58).

Σε ότι αφορά γενικότερα το θεσμικό πλαίσιο που αναφέρεται στη διαχείριση κρίσεων βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τ., «Το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων στην Ελλάδα», σ.176, εκδ. BOOKSTARS, Αθήνα, 2020, ISBN: 978-960-571-395-9.

10.2- ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΕΚΝΟΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Η ασφάλεια λιμένα αναφέρεται στην αποφυγή διάπραξης έκνομων ενεργειών στο χώρο του λιμένα είτε αυτές αφορούν τις εγκαταστάσεις είτε τα πρόσωπα, είτε τα πλοία που είναι παραβεβλημένα.

Η αναθεωρημένη Διεθνής Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS 1974), με την υιοθέτηση του Διεθνούς Κώδικα για την Ασφάλεια Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων από Έκnomες Ενέργειες (ISPS Code), σε συνδυασμό με τον Κανονισμό (ΕΚ) 725/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν το βασικό πλαίσιο ασφάλειας για τις λιμενικές εγκαταστάσεις και τα πλοία.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα κάθε συμβαλλόμενο μέρος υποχρεούται να συντάσσει σχέδιο ασφαλείας αφού όμως έχει προηγηθεί αξιολόγηση ασφαλείας. Αυτό αφορά τις λιμενικές εγκαταστάσεις και τα πλοία των συμβαλλόμενων κρατών. Η αξιολόγηση της ασφαλείας της λιμενικής εγκατάστασης και του πλοίου αποτελεί μια ανάλυση που εξετάζει και αξιολογεί τις πιθανές απειλές, τις τρωτότητες και τα υπάρχοντα προστατευτικά μέτρα, τις διαδικασίες και τις λειτουργίες. Οι πιθανές απειλές στις βασικές λειτουργίες της λιμενικής εγκατάστασης και του πλοίου μπορούν να περιλάβουν την τοποθέτηση βομβών, τη δολιοφθορά, τη μη εξουσιοδοτημένη χρήση, το λαθρεμπόριο, την παραβίαση φορτίου και τους λαθρεπιβάτες.

Μετά την διενεργηθείσα αξιολόγηση ασφαλείας ακολουθεί η σύνταξη σχεδίου ασφαλείας. Σχέδιο ασφαλείας πρέπει να συντάσσουν τόσο οι λιμενικές εγκαταστάσεις όσο και τα πλοία. Στο σχέδιο αυτό προβλέπεται με κάθε λεπτομέρεια η προετοιμασία, η πρόληψη και οι δραστηριότητες απόκρισης των αρμοδίων φορέων ανά επίπεδο απειλής. Σε κάθε λιμενική εγκατάσταση και πλοίο, πρέπει να υπάρχει ένας υπεύθυνος ασφαλείας στα καθήκοντα του οποίου περιλαμβάνονται τόσο η προετοιμασία μιας αρχικής γενικής αξιολόγησης ασφαλείας, προκειμένου να εκπονηθεί το σχέδιο ασφαλείας, όσο και η εφαρμογή και άσκηση του σχεδίου ασφαλείας¹¹⁴.

10.3- Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ISPS CODE ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Ο Ν.3622/2007 (Α' 281) όπως ισχύει έχει ως σκοπό τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων, τον σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο δράσεων καθώς και τον συντονισμό αυτών για τη διασφάλιση της εφαρμογής

¹¹⁴ Βλ. ΚΟΡΟΝΤΖΗΣ Τρ., ό.π., Ασφάλεια και λιμένες. Η συμβολή του ISPS Code στην αντιμετώπιση έκνομων ενεργειών, ΜΠΣΙΑΣ Χρ., INTERNATIONAL SHIP & PORT

FACILITY SECURITY CODE, Εφαρμογή & Αντίκτυπος στην Ναυτιλία, ΜΠΣ Στη Ναυτιλία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών, 2003, ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΣ Α., Έλεγχος ποιότητας στη ναυτιλιακή επιχείρηση και το πλοίο, εκδ. Σταμούλη, Πειραιώς, 2009.

των διατάξεων του κώδικα ISPS έτσι ώστε να ενισχυθεί η ασφάλεια των πλοίων, των λιμενικών εγκαταστάσεων και των λιμένων.

Το άρθρο 4 του νόμου, καθορίζει ότι η Ενιαία Αρμόδια Αρχή (ΕΑΑ), η οποία αποτελεί το ΥΝΑΝΠ συντονίζει και ελέγχει την τήρηση των διαδικασιών και την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας όπως προβλέπεται από το νόμο.

Ειδικότερα, η Γενική Γραμματεία Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής (ΓΓΛΠ), μεριμνά για το συντονισμό των ενεργειών και την εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων αναφορικά με την εγκατάσταση, την βελτίωση και την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών για τα συστήματα ασφαλείας από σκόπιμες παράνομες ενέργειες στους δημόσιους λιμένες της χώρας.

Στη Γενική Γραμματεία Ασφάλειας Ναυσιπλοΐας ανήκει η Διεύθυνση Ελέγχου Διαχείρισης Ασφάλειας Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ΔΕΔΑΠΛΕ), η οποία συστήθηκε με το Π.Δ. 26/2004 (Α' 23). Η ΔΕΔΑΠΛΕ ορίστηκε ως το εθνικό Συντονιστικό Κέντρο το οποίο λειτουργεί ως σημείο επαφής για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τα συμβαλλόμενα κράτη που υιοθέτησαν τις τροποποιήσεις της SOLAS 74 και τον κώδικα ISPS στις 12 Δεκεμβρίου του 2002. Έχει δε ως αποστολή τη διευκρίνιση, την παρακολούθηση, τη λήψη, τη διαχείριση και την παροχή πληροφοριών για την εφαρμογή των μέτρων ενίσχυσης της ασφαλείας πλοίων, λιμενικών εγκαταστάσεων και λιμένων.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο και συγκεκριμένα με την παρ. 2 συγκροτείται η Αρχή Ασφάλειας Λιμένα (ΑΑΛ), η οποία αποτελεί την αρμόδια αρχή για θέματα ασφαλείας σε συγκεκριμένους λιμένες που βρίσκονται στην περιοχή ευθύνης της κάθε Λιμενικής Αρχής. Η ΑΑΛ απαρτίζεται από α) τον Προϊστάμενο της Λιμενικής Αρχής., ως πρόεδρο, β) έναν εκπρόσωπο της οικείας Αστυνομικής Αρχής, γ) έναν εκπρόσωπο της οικείας Τελωνιακής Αρχής, δ) έναν εκπρόσωπο της Υπηρεσίας Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και ε) τους υπεύθυνους ασφαλείας της κάθε υπόχρεης λιμενικής εγκατάστασης, εντός της περιοχής ευθύνης της Λιμενικής Αρχής, ως τακτικά μέλη. Με την ίδια απόφαση ορίζονται και τα αναπληρωματικά μέλη.

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.3 συνιστάται το Κέντρο Αναφορών Ασφάλειας το οποίο λειτουργεί επί 24ώρου βάσης και αποτελεί σημείο επαφής με τα πλοία. Λαμβάνει δε τους συναγερμούς ασφαλείας από μη νόμιμες ενέργειες πλοίων και όλες τις αναφορές προβλημάτων που σχετίζονται με ζητήματα ασφαλείας από πλοία, λιμενικές εγκαταστάσεις, λιμένες και εταιρείες.

Η σύσταση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (ΣΕΝΑ) πραγματοποιείται με βάση το άρθρο 6 του ίδιου νόμου. Συγκροτείται από α) τον Αρχηγό Λιμενικού Σώματος (ΛΣ) ως πρόεδρο, β) τους Υπαρχηγούς ΛΣ, γ) τους Διευθυντές των Κλάδων που ανήκουν στο ΥΝΑΝΠ, δ) τον Διευθυντή της

Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης, ως εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομικών, ε) Ανώτατο Αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας, ως εκπρόσωπο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, στ) τον Προϊστάμενο του Συντονιστικού Κέντρου και ζ) τον αρμόδιο Διευθυντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ), ως τακτικά μέλη.

Η ΣΕΝΑ μπορεί να εισηγηθεί στον Υπουργό του ΥΝΑΝΠ την αλλαγή του επιπέδου ασφαλείας και την λήψη πρόσθετων μέτρων ασφαλείας. Η εισήγηση της ΣΕΝΑ έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και δεν δεσμεύει τον Υπουργό.

Οι μελέτες αξιολόγησης ασφαλείας των λιμένων, λιμενικών εγκαταστάσεων και πλοίων εκπονούνται είτε από την Ενιαία Αρμόδια Αρχή είτε από εξουσιοδοτημένους ΑΟΑ [Υ.Α. 4442.20/01/2008 (Β' 674)]. Ειδικότερα, οι μελέτες αξιολόγησης ασφαλείας των πλοίων και οι αναθεωρήσεις αυτών εγκρίνονται είτε από την ΔΕΔΑΠΛΕ είτε από τους Α.Ο.Α (Αναγνωρισμένους Οργανισμούς Ασφαλείας). Στο σημείο αυτό, θα κάνουμε μία παρένθεση και θα αναφέρουμε ότι με βάση την ΥΑ 4442.20/01/2008, για να αναγνωριστεί ένας οργανισμός ως ΟΑ (Οργανισμός Ασφαλείας) πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου το οποίο να έχει έδρα σε κράτος της ΕΕ. Επίσης πρέπει να διατηρεί γραφείο εκπροσώπησης του στην Ελλάδα, να μην έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης ή εκκαθάρισης και να έχει νόμιμο εκπρόσωπο στην Ελλάδα (Φ.Ε.Κ. 674/Β/17-4-2008). Οι μελέτες αξιολόγησης ασφαλείας των λιμενικών εγκαταστάσεων και οι αναθεωρήσεις τους εγκρίνονται από την ΔΕΔΑΠΛΕ. Οι μελέτες αξιολόγησης ασφαλείας λιμένων και οι αναθεωρήσεις αυτών εγκρίνονται από την ΔΕΔΑΠΛΕ, κατόπιν εισηγήσεως της Αρχής Ασφαλείας Λιμένα και γνώμης της αρμόδιας Διεύθυνσης της ΓΓΛΛΠ.

Μετά τις μελέτες αξιολόγησης ασφαλείας και με βάση τα πορίσματα αυτών εκπονούνται τα σχέδια ασφαλείας όπως άλλωστε υπαγορεύει και ο Κώδικας ISPS. Τα σχέδια ασφαλείας λιμένα ενσωματώνουν τα εγκεκριμένα ΣΑΛΕ εντός των ορίων του, εκπονούνται με ευθύνη της Αρχής Ασφαλείας Λιμένα και μπορούν να αναπτύσσονται από ΑΟΑ. Για καθένα από τα επίπεδα ασφαλείας, τα σχέδια ασφαλείας λιμένα προσδιορίζουν: α) τις ακολουθητέες διαδικασίες, β) τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και γ) τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν. Τα σχέδια ασφαλείας πλοίων και οι αναθεωρήσεις αυτών εγκρίνονται είτε από την ΔΕΔΑΠΛΕ είτε από Α.Ο.Α. Τα σχέδια ασφαλείας λιμενικών εγκαταστάσεων και λιμένων, καθώς και οι αναθεωρήσεις τους εγκρίνονται από την ΔΕΔΑΠΛΕ. Για την έγκριση των σχεδίων ασφαλείας λιμένα και των αναθεωρήσεων αυτών απαιτείται η γνώμη της αρμόδιας Διεύθυνσης της ΓΓΛΛΠ.

Για κάθε υπόχρεο ελληνικό πλοίο ορίζονται από τον φορέα διαχείρισης και εκμετάλλευσής του, ο Υπεύθυνος Ασφαλείας Εταιρείας (ΥΑΕ) και ο Αξιωματικός Ασφαλείας Πλοίου (ΑΑΠ), ως και οι

αναπληρωτές αυτών. Για κάθε υπόχρεη λιμενική εγκατάσταση της χώρας, προτείνεται από τον φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης αυτής και εγκρίνεται από το Συντονιστικό Κέντρο ο Υπεύθυνος Ασφαλείας Λιμενικής Εγκατάστασης (ΥΑΛΕ). Για κάθε υπόχρεο λιμένα, ορίζεται ο Υπεύθυνος Ασφαλείας Λιμένα (ΥΑΛ). Οι υπεύθυνοι ασφαλείας εφαρμόζουν τα εγκεκριμένα σχέδια ασφαλείας, προγραμματίζουν τη διεξαγωγή γυμνασίων και μεριμνούν για τη συμμετοχή σε ασκήσεις των κατά τόπους αρμόδιων Αρχών.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί παράβαση τόσο του Κανονισμού όσο και του Ν.3622/2007, επιβάλλονται διοικητικές αλλά και ποινικές κυρώσεις. Η Λιμενική Αρχή προβαίνει σε έλεγχο των πλοίων με σκοπό να διαπιστώσει τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του Ν.3622/2007, του Κεφ. XI-2 της Διεθνούς Σύμβασης SOLAS 74, του Κώδικα ISPS και του Κανονισμού. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος ή ο απόπλους του πλοίου. Η απόφαση αυτή αναστέλλεται όταν εκλείψουν οι προϋποθέσεις που οδήγησαν στην αρχική απόφαση, όταν καλυφθούν τα έξοδα από τον διενεργηθέντα έλεγχο και όταν πληρωθεί το διοικητικό πρόστιμο. Επίσης σε περίπτωση που διαπιστωθεί παράβαση της λιμενικής εγκατάστασης μπορεί να ανασταλεί λειτουργία της, μετά από απόφαση του αρμόδιου Υπουργού, εισήγηση του Συντονιστικού Κέντρου και προηγούμενη έγγραφη σύσταση αυτού προς τον φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης της λιμενικής εγκατάστασης. Η απόφαση αυτή αναστέλλεται όταν εκλείψουν οι προϋποθέσεις που οδήγησαν στην αρχική απόφαση και όταν πληρωθεί το διοικητικό πρόστιμο. Το διοικητικό πρόστιμο επιβάλλεται στον φορέα διαχείρισης και εκμετάλλευσής του ή στον ΥΑΕ ή στον ΑΑΠ στην περίπτωση που η παράβαση έχει γίνει από το πλοίο. Στην περίπτωση που η παράβαση έχει γίνει από την λιμενική εγκατάσταση το πρόστιμο επιβάλλεται στον φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσής της ή στον ΥΑΛΕ.

Ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται στον πλοίαρχο ημεδαπού ή υπό ξένη σημαία πλοίου, ο οποίος δεν συμμορφώνεται με την απόφαση για αναστολή εισόδου ή απόπλου του πλοίου. Τιμωρείται δε με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) μηνών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο νόμιμος εκπρόσωπος του φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης της λιμενικής εγκατάστασης, ο οποίος επιχειρεί τη λειτουργία της, παραβαίνοντας την απόφαση για αναστολή αυτής.

10.4-ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ

10.4.α LRIT (Long Range Identification and Tracking of Ships- Σύστημα Αναγνώρισης και Εντοπισμού Πλοίων Μακράς Αποστάσεως)

Η υλοποίηση του συστήματος Αναγνώρισης και Εντοπισμού Πλοίων Μακράς Αποστάσεως αποτελεί ένα σημαντικό σύστημα στη διασφάλιση της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα.

Την 1/1/2008 τέθηκαν σε ισχύ τροποποιήσεις στο κεφάλαιο V της Δ.Σ. για την «ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα» (SOLAS), οι οποίες

υιοθετήθηκαν με την Απόφαση MSC 202(81)/19.5.2006 του IMO. Με τις τροποποιήσεις προστέθηκε νέος Κανονισμός 19-1 "Long Range Identification and Tracking of Ships"¹¹⁵.

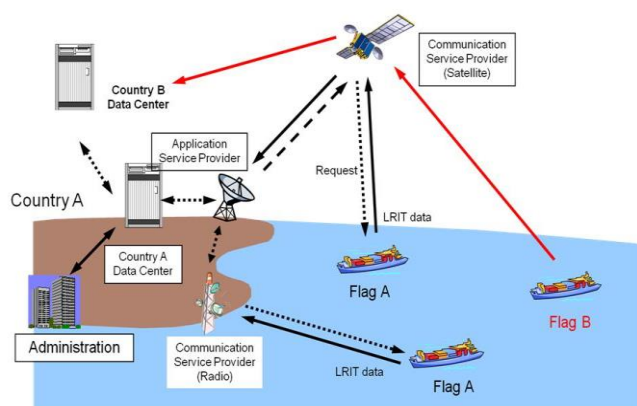
Με τον Κανονισμό αυτό, καθορίζονται απαιτήσεις εφοδιασμού των επιβατηγών πλοίων, των φορτηγών πλοίων 300 gt και άνω και των κινητών μονάδων υπεράκτιων γεωτρήσεων με σύστημα αναγνώρισης και εντοπισμού πλοίων μακράς αποστάσεως (Long Range Identification and Tracking).

Ο εφοδιασμός είναι άμεσος για τα πλοία που θα κατασκευασθούν μετά την 31 Δεκεμβρίου 2008. Για πλοία κατασκευασμένα πριν από την 31 Δεκεμβρίου 2008 ο εφοδιασμός έχει πραγματοποιηθεί από την πρώτη επιθεώρηση της ραδιοεγκατάστασης μετά την 31 Δεκεμβρίου 2008 ή την 31 Δεκεμβρίου 2009, αναλόγως των περιοχών στις οποίες δραστηριοποιούνται.

Τα συστήματα LRIT που θα εγκαθίστανται στα πλοία με ελληνική σημαία, πρέπει να είναι εγκεκριμένου τύπου και να πληρούν τις τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις της Απόφασης MSC 210(81) του IMO¹¹⁶.

Πίνακας Διάγραμμα Ροής Πληροφοριών Συστήματος LRIT

LRIT Configuration

¹¹⁵ Βλ. Commander BK Verma IN, Long Range Identification and Tracking (LRIT) Apropos Global Maritime Security, Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India, Volume 5, 2009 - Issue 1, Enrico Pisoni, Marco Trombetti & Michele Vespe, Estimation of shipping emissions using vessel Long Range Identification and Tracking data, Journal of Maps, Volume 13, 2017 - Issue 2.

¹¹⁶ Βλ. αναλυτικά εγκυκλίους L.R.I.T. του Υ.Ε.Ν.Α.Ν.Π./Δ.Α.Ν.-Δ.Ε.Π. με α/α 1 έως 6 με θέμα «Εφαρμογή του συστήματος αναγνώρισης και εντοπισμού πλοίων μακράς αποστάσεως (Long Range Identification and Tracking of Ships –LRIT) και αριθ. πρωτ. 3233.2/50/2008 από 05/09/2008, 3233.2/66/2008 από 10/12/2008, 3233.2/74/2008 από 30/12/2008 και 3233.2/48/2009 από 03/07/2009.

Πηγή: ΥΝΑΝΠ/ΑΛΣ-ΕΛΑΚΤ/ΕΚΣΕΔ 09/2021

Οι πληροφορίες LRIT που εκπέμπουν τα πλοία μέσω του εξοπλισμού που διαθέτουν περιλαμβάνουν :

- Την ταυτότητα του πλοίου.
- Τη θέση του (στίγμα του πλοίου) και
- την ημερομηνία και ώρα του στίγματος

Με Απόφαση του Συμβουλίου της Ε.Ε. λειτουργεί με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (EMSA), ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Κέντρο Δεδομένων (European Data Center) για τη λήψη των πληροφοριών από τα πλοία που φέρουν τη σημαία των Κ-Μ της Ε.Ε. καθώς και τη διαχείριση των πληροφοριών αυτών.

Το ΥΝΑΝΠ παρέχει στο εν λόγω Κέντρο κατάλογο ελληνικών πλοίων υπόχρεων για εκπομπή πληροφοριών LRIT και οι πληροφορίες LRIT είναι διαθέσιμες στο ΥΝΑΝΠ.

10.4.β. Υπηρεσίες Θαλάσσιας Κυκλοφορίας (Vessel Traffic Service-VTS)

Το 1997 η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας MSC (Maritime Safety Committee) του IMO, υιοθέτησε νέα πρότυπα για τις Υπηρεσίες Θαλάσσιας Κυκλοφορίας VTS (Vessel Traffic Services) που περιλαμβάνονται στο Κεφ. 5 της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα SOLAS (Safety of Life at Sea)¹¹⁷ για την καθιέρωση υπηρεσιών VTS στις επιλεγμένες περιοχές ευθύνης τους. Στη συνέχεια, ο IMO και ο IALA (International Association of Lighthouses Authorities) εξέδωσαν συστάσεις για την υλοποίηση, λειτουργία και εκπαίδευση προσωπικού των συστημάτων VTS¹¹⁸. Επίσης, η Ε.Ε. εξέδωσε την

¹¹⁷ Βλ. διατάξεις Π.Δ. 349/2001 (Α' 235). Ειδικότερα στις διατάξεις του εν λόγω Π.Δ. και στον Κανονισμό 8-2, παράγραφος 1 ορίζεται ότι «Οι Υπηρεσίες θαλάσσιας κυκλοφορίας (VTS) συνεισφέρουν στην ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα, στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και στη προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος, σε γειτνιάζουσες περιοχές ξηράς σε εργοτάξια και εγκαταστάσεις που βρίσκονται μακράν των ακτών από πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις της ναυτιλιακής κίνησης». Συνακόλουθα στην παραγρ. 3 του ίδιου Κανονισμού ορίζεται ότι η χρήση των συστημάτων αυτών δύναται να καθίσταται υποχρεωτική μόνο σε θαλάσσιες περιοχές εντός των χωρικών υδάτων ενός παράκτιου Κράτους»

¹¹⁸ Βλ. ενδεικτικά IMO Resolution A.857(20) – Οδηγίες για Υπηρεσίας Θαλάσσιας Κυκλοφορίας VTS, IMO Resolution MSC/Circ.1065/13-12-2002), IALA Standards for Training and Certification of Vessel Traffic Service (VTS) personnel, IALA V103, V103-1, V103-2, V103-3, V103-4 – Πρότυπα εκπαίδευσης και Πιστοποίησης του IALA για την εκπαίδευση και πιστοποίηση του Προσωπικού των VTS, IALA Guideline No. 1026 On AIS as a VTS Tool, IALA Guideline No. 1018 On Risk Management, IALA

Οδηγία 2002/59/EK για τη δημιουργία Κοινοτικού Συστήματος παρακολούθησης κυκλοφορίας των πλοίων¹¹⁹.

Η Οδηγία αποσκοπεί στη δημιουργία κοινοτικού συστήματος παρακολούθησης της κυκλοφορίας των πλοίων, και ενημέρωσης προκειμένου να ενισχυθούν η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα της θαλάσσιας κυκλοφορίας, να βελτιωθεί η ανταπόκριση των αρχών σε συμβάντα, ατυχήματα, ή επικίνδυνα περιστατικά στη θάλασσα, μεταξύ άλλων με επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης (σχετικό τυγχάνει και το άρθρο 17 της Οδηγίας) και να διευκολυνθεί η πρόληψη και η ανίχνευση της ρύπανσης από πλοία.

Ειδικότερα με την εν λόγω Οδηγία δίνονταν – παρέχονταν κατευθύνσεις ώστε τα παράκτια κράτη μέλη να είναι σε θέση να ανταλλάσσουν τις πληροφορίες που συλλέγουν στο πλαίσιο των αποστολών παρακολούθησης της θαλάσσιας κυκλοφορίας που εκτελούν στις περιοχές αρμοδιότητάς τους.

Το κοινοτικό σύστημα ανταλλαγής ναυτιλιακών πληροφοριών «SafeSeaNet», που έχει αναπτυχθεί από την Επιτροπή σε συμφωνία με τα κράτη μέλη, περιλαμβάνει αφενός δίκτυο ανταλλαγής δεδομένων και αφετέρου τυποποίηση των κύριων διαθέσιμων πληροφοριών για τα πλοία και τα φορτία τους (προειδοποιήσεις και υποβολή αναφορών).

Παρέχει έτσι τη δυνατότητα να εντοπίζονται στην πηγή και να ανακοινώνονται σε κάθε Αρχή, ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα πλοία που βρίσκονται στα ευρωπαϊκά ύδατα, τις κινήσεις και τα επικίνδυνα ή ρυπογόνα φορτία τους, καθώς και σχετικά με θαλάσσια συμβάντα.

10.4.γ. Vessel Traffic Management and Information System (VTMIS)¹²⁰

Guideline No 1058 On the Use of Simulation as a Tool for Waterway Design and AtoN Plannin, IALA Guideline No. 1056 On The Establishment of VTS Radar Services, IALA Recommendation V-119 on the Implementation of Vessel Traffic Services, IALA Recommendation V-125 On The use and presentation of symbology at a VTS Centre (including AIS), IALA Recommendation V-127 On Operational Procedures for Vessel Traffic Services, IALA Recommendation V-128 On Operational and Technical Performance Requirements for VTS Equipment, IALA Recommendation V-136 On Participation in the World VTS Guide

¹¹⁹ Ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το Π.Δ. 49/2005 (Α' 66), ενώ επίκειται η ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της αριθ. 2009/17/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Απριλίου 2009 με την οποία έχουν τροποποιηθεί διατάξεις της οδηγίας 2002/59/EK. Από το υπόψη Π.Δ. στο VTS αναφέρονται οι εξής διατάξεις της Οδηγίας: άρθρο 8 , άρθρο 9 (παραγρ. 2-3), άρθρο 16 (παραγρ. 1, εδάφιο α, σημείο τρίτο, και παραγρ. 2 -3), άρθρο 22 και 23.

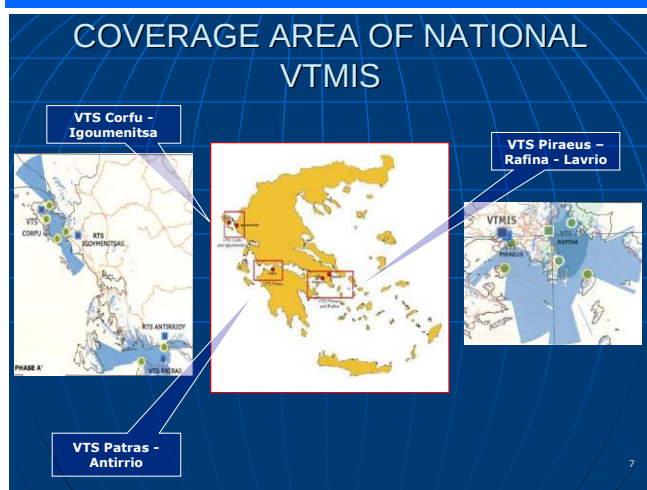
VTMIS είναι το Εθνικό Κεντρικό Σύστημα που λαμβάνει πληροφορίες από τα κατά τόπους κέντρα VTS, τις επεξεργάζεται κεντρικά και τις διανέμει στους ενδιαφερόμενους. Το κέντρο VTMIS έχει επιτελικό ρόλο και αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για ανάλυση των κυκλοφοριακών δεδομένων και για στρατηγικό σχεδιασμό. Παράλληλα αποτελεί τον κύριο συνομιλητή με άλλα ομότιμα κέντρα που αναπτύσσονται στις χώρες της Ε.Ε. ή τα εθνικά κέντρα λήψης/διαβίβασης πληροφοριών.

Την προηγούμενη δεκαετία αναπτύχθηκε το σύνολο του κανονιστικού πλαισίου που διέπει την παροχή σύγχρονων ναυτιλιακών υπηρεσιών με χρήση νέων τεχνολογιών. Το 1997 η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας MSC (Maritime Safety Committee) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού IMO (International Maritime Organisation) υιοθέτησε νέα πρότυπα για τις Υπηρεσίες Θαλάσσιας Κυκλοφορίας VTS (Vessel Traffic Services) που περιλαμβάνονται στο Κεφ. 5 της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα SOLAS (Safety of Life at Sea) για την καθιέρωση υπηρεσιών VTS στις επιλεγμένες περιοχές ευθύνης τους. Στη συνέχεια, ο IMO και ο IALA (International Association of Lighthouses Authorities) εξέδωσαν συστάσεις για την υλοποίηση, λειτουργία και εκπαίδευση προσωπικού των συστημάτων VTS. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε την Οδηγία 2002/59/EC για τη δημιουργία Κοινοτικού Συστήματος παρακολούθησης κυκλοφορίας των πλοίων.

Το κεντρικό σύστημα VTMIS βρίσκεται στο κτίριο του ΥΝΑΝΠ και συνδέεται με τα κέντρα VTS (λειτουργούν στον Πειραιά, Πάτρα, Κέρκυρα, Αντίρριο, Ηγουμενίτσα, Ραφήνα, Λαύριο). Κάθε κέντρο VTS επεξεργάζεται όλα τα στοιχεία κυκλοφορίας πλοίων της περιοχής ευθύνης του που συλλέγονται από τους κατά τόπους σταθμούς αισθητήρων.

Πίνακας Περιοχών Κάλυψης με Εθνικό VTS

¹²⁰ Βλ. Υ.Α. 3239.10/01/2003 (Β' 1900), «Έγκριση Κανονισμού Λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης & Πληροφοριών Κυκλοφορίας Πλοίων», Π.Δ. 61/09-03-2001 «Οργανισμός Σχολής Ελεγκτών Θαλάσσιας Κυκλοφορίας», Π.Δ. 107/11-04-2002 «Τροποποίηση του Π.Δ. 61/2001 περί Οργανισμού Σχολής Ελεγκτών Θαλάσσιας Κυκλοφορίας» και Π.Δ.1243.4/01/09/22-06-2009 «Έγκριση Κανονισμού Εκπαίδευσης Σχολής Ελεγκτών Θαλάσσιας Κυκλοφορίας ΣΕΘΚ»

Πηγή: ΥΝΑΝΠ/ΑΛΣ-ΕΛΑΚΤ/ΕΚΣΕΔ, 09/2021

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική θεωρήσεων που έχει αναπτυχθεί από την ΕΕ και είναι πολυεπίπεδη, αποτελεί μία από τις σημαντικότερες διαστάσεις υλοποίησης πολιτικών στον ΧΕΑΔ. Το σύστημα Σένγκεν επιτρέπει τον έλεγχο των συνόρων της ΕΕ αποτελεσματικά, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της ενώ υπάρχει αλληλεπίδραση με τις πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου. Άλλωστε από τη στιγμή που καταργούνται οι έλεγχοι μεταξύ των ΚΜ είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί που διασφαλίζουν εσωτερικά αλλά και εξωτερικά περιβάλλον ασφαλείας.

Για το λόγο αυτό έχουν συσταθεί και Ευρωπαϊκοί οργανισμοί όπως η Europol, Eurojust κλπ που έχουν σαφώς στοιχεία υπερεθνικοποίησης και προωθημένης πολιτικής ολοκλήρωσης και αποτυπώνουν σαφέστατα την μετάβαση από τον διακυβερνητικό χαρακτήρα της ΕΕ στο ΧΕΑΔ, σε υπερεθνικό που όπως έχει αναφερθεί και προγενέστερα περιέχει σαφέστατα και στοιχεία συνταγματοποίησης. Στο συγκεκριμένο χώρο φαίνονται και αποτυπώνονται οι πρόνοιες της Συνθήκης της Λισσαβώνας.

Η πολιτική στο συγκεκριμένο χώρο έχει οργανωθεί αποτελεσματικά και συνεκτικά μέσα από ένα σύνολο κανόνων παράγωγου δικαίου, ενώ τα δικαιώματα των πολιτών σε κάθε περίπτωση διασφαλίζονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό δικαστικό επίπεδο καθώς πέραν του κράτους δικαίου που υπάρχει σε κάθε ΚΜ της ΕΕ, υφίσταται και το «κράτος» δικαίου σε επίπεδο ΕΕ.

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι μετακινήσεις των πληθυσμών δεν πρόκειται να σταματήσουν για οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς λόγους. Η ΕΕ είναι μία επικράτεια όπου διακρίνεται από σχετικά καλό επίπεδο διαβίωσης και για το λόγο αυτό αποτελεί πόλο έλξης για πολλούς ανθρώπους. Το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια στην περίμετρο της Ευρώπης, είτε θαλάσσια, είτε χερσαία.

Η ΕΕ προσπάθησε να το αντιμετωπίσει με τη συγκρότηση ενός κύρια επιχειρησιακού Οργανισμού του FRONTEX. Ο τελευταίος συνεπικουρεί τα ΚΜ τα

οποία και συμμετέχουν στη διοίκηση του με πόρους-μέσα, τεχνογνωσία, εκπαίδευση, πραγματοποίηση κοινών επιχειρήσεων θαλάσσιων και χερσαίων, εκπόνηση μελετών, ανάλυση κινδύνου κλπ. Αναμφίβολα η συνεισφορά του είναι θετική στη αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης και για το λόγο αυτό λαμβάνοντας υπόψη και τις συνεχείς πιέσεις των μεταναστευτικών ροών, αποφασίστηκε η συγκρότηση ειδικού σώματος (Standing Corps), η διοίκηση των οποίων τέθηκε υπό την ευθύνη του εν λόγω Οργανισμού. Σε κάθε περίπτωση ο FRONTEX αντανάκλα την πολιτική βούληση των ΚΜ να συνδράμουν από κοινού στην ολιστική αντιμετώπιση – διαχείριση του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης δείχνοντας την αλληλεγγύη των ΚΜ και η πολιτική αυτή βούληση δείχνει και ένα σημαντικό στοιχείο προωθημένης ενοποίησης στην ΕΕ.

Σε ότι αφορά το κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου διαπιστώνεται ότι αυτό δεν είναι ενιαίο καθώς τα ΚΜ δεν μπόρεσαν να προβούν σε τολμηρές πολιτικές ενέργειες. Το νέο κείμενο είναι πολύ καλύτερο και βελτιωμένο σε σχέση με το προγενέστερο αλλά δεν έχει αλλάξει τη φιλοσοφία του προγενέστερου κειμένου και όπως και σε άλλες περιπτώσεις που ακολουθούνται στη διάρκεια της ευρωπαϊκής ενοποίησης τα δικαστήρια είναι αυτά που με τις κρίσεις τους θα ερμηνεύσουν τα νομικά κείμενα αλλά θα κατευθύνουν βάσει των ερμηνειών αυτών και τις μελλοντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Σκοπός του Κώδικα ISPS είναι η πρόληψη στο μέγιστο δυνατό βαθμό και η αποτελεσματική αντιμετώπιση έκνομων ενεργειών. Για την Ελλάδα η υιοθέτηση του Κώδικα έχει μεγάλη σημασία καθώς η ναυτιλία αποτελεί τον πλέον σημαντικό τομέα της εθνικής οικονομίας και πλοία υπό ελληνική σημαία πραγματοποιούν μεγάλο μέρος των θαλασσίων μεταφορών.

Σημαντικό τμήμα στην αλυσίδα των μεταφορών αποτελούν οι λιμένες. Σήμερα όπως είναι γνωστό η οικονομία έχει παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα. Κατά συνέπεια η ασφάλεια των πλοίων σε συνδυασμό με την ασφάλεια των λιμένων αποτελεί σοβαρό ρυθμιστικό παράγοντα για τις μεταφορές και γι αυτό το λόγο θεσπίστηκαν διεθνείς συμβάσεις. Συμβάσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της πειρατείας, τρομοκρατίας κ.λπ.

Η εφαρμογή του Κώδικα αναπόφευκτα σημαίνει αυξημένο κόστος για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς καθώς κρίνεται απαραίτητη πλέον η αξιολόγηση πλοίων και λιμενικών εγκαταστάσεων, η πραγματοποίηση μελετών και σχεδίων ασφαλείας με τη λειτουργία σε διάφορα επίπεδα ασφαλείας κ.λπ. Η αύξηση όμως των δαπανών μακροπρόθεσμα αντισταθμίζεται από την ωφέλεια που προκύπτει στην αύξηση της ασφαλείας των μεταφορών.

Μία σημαντική έλλειψη στον Κώδικα κατά την άποψη μου είναι το γεγονός ότι αναφέρεται σε πλοία μεγάλης χωρητικότητας καθώς και λιμενικές εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν πλοία διεθνών

πλόων. Ενδεχομένως θα έπρεπε να αξιολογηθεί και η εφαρμογή του σε πλοία με λιγότερους κόρους και σε εσωτερικές μεταφορές.

Τέλος υπάρχουν υφίστανται και άλλα συστήματα επιτήρησης που συνδράμουν στην προστασία και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής και των περιουσιών με την οριζόντια και κάθετη διασυνδεσή τους με άλλα ΚΜ και Ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ